

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ερμηνεία των Πράξεων των Αποστόλων

Ενότητα 1: Κάτοψη – Στοιχεία Κορίνθου

Σωτήριος Δεσπότης

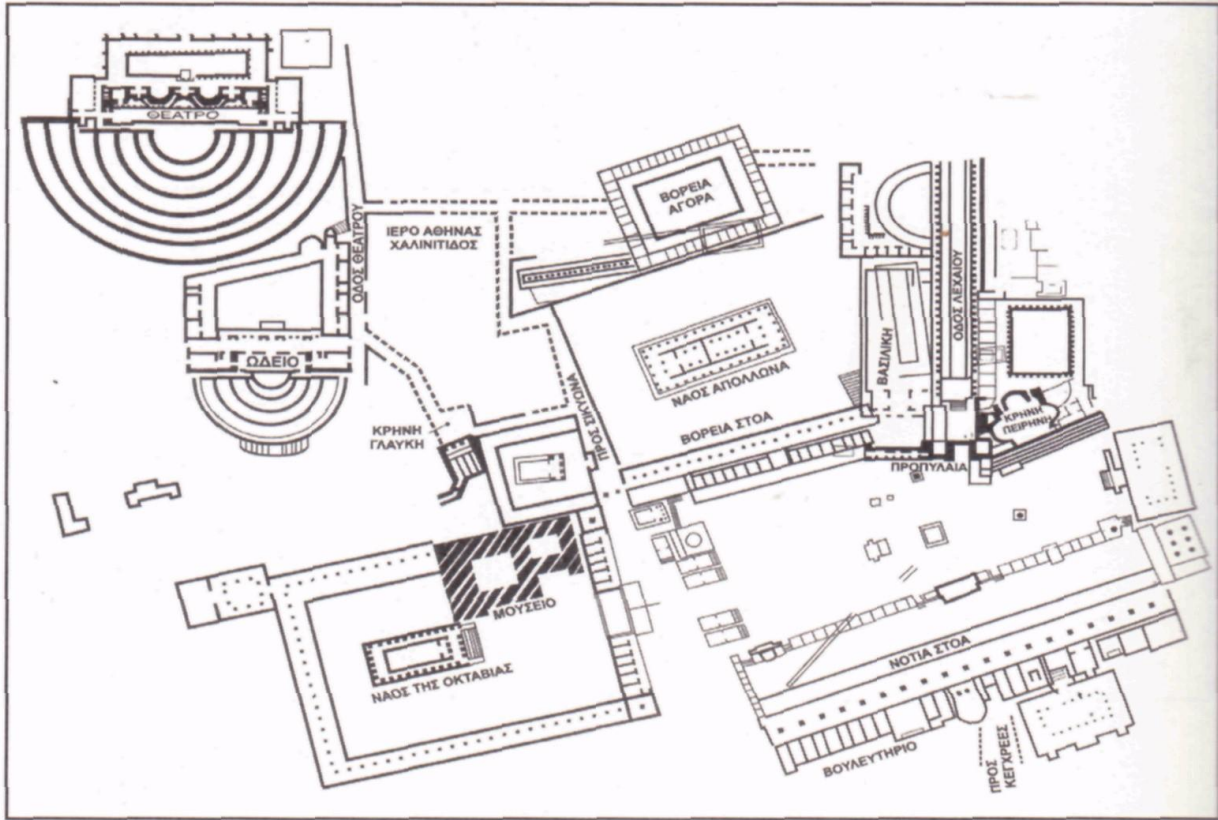
Θεολογική Σχολή, Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας

Περιεχόμενα

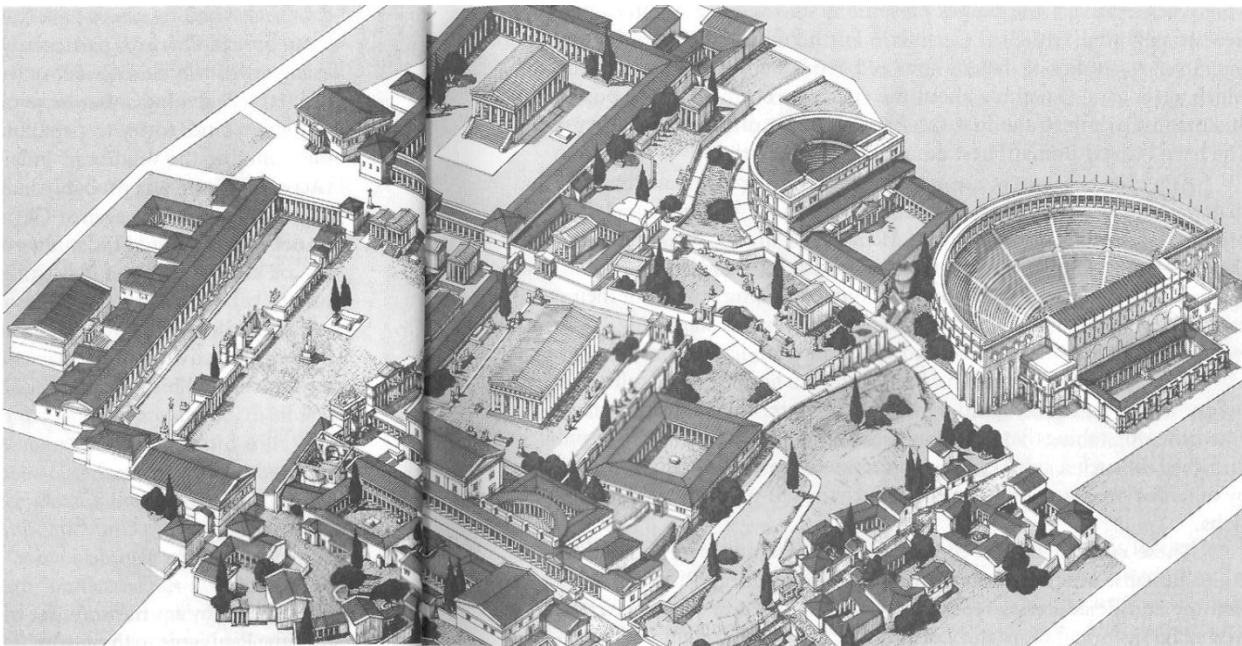
1. ΚΟΡΙΝΘΟΣ	3
2. ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.....	6
3. ΕΠΙΜΕΤΡΟ: Ο ΝΑΟΣ ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟ	9
4. Η ΤΑΞΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΙΜΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ	11
5. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΕΛΙΞΗΣ	13
6. ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΡΙΝΘΟ.....	14
7. ΕΝΔΥΣΗ – ΥΠΟΔΗΣΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΟΡΩΜΑΪΚΟ ΚΟΣΜΟ	22

1. ΚΟΡΙΝΘΟΣ

ΚΑΤΟΨΗ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Εικόνα 1

Εικόνα 2

RIGHT: View towards Acrocorinth with the sixth-century BC temple of Apollo in the foreground.

LEFT: Paul's journey to Athens and Corinth

The map traces part of the route of Paul's second journey to Athens and Corinth.

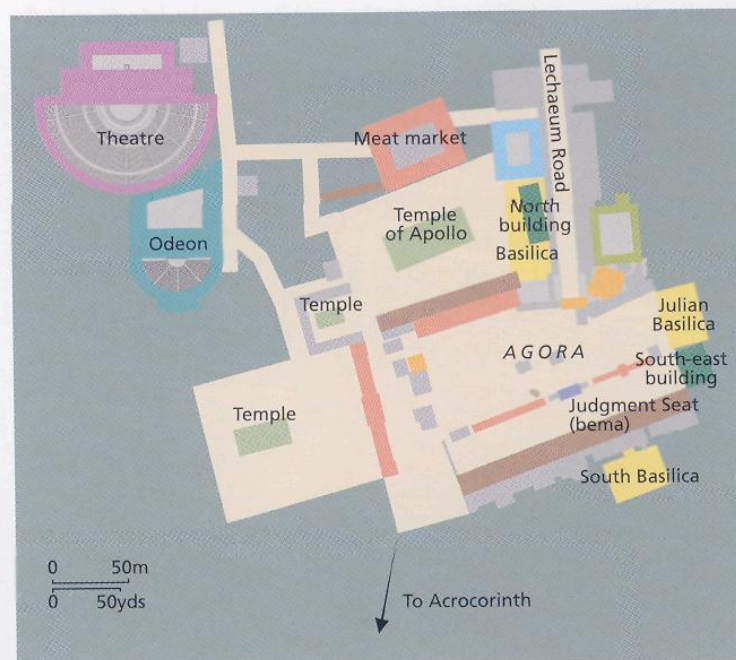
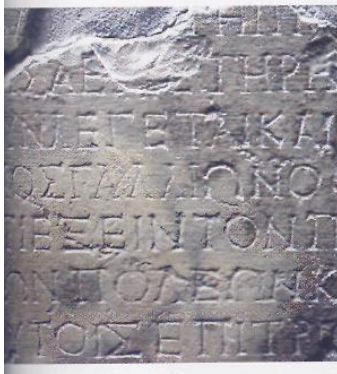
KEY	
¹	Acts 17:16
²	Acts 17:22–23
³	Diogenes Laertius, <i>Lives and Opinions of Eminent Philosophers</i> , 1.110
⁴	Pausanias, <i>Description of Greece</i> , 1.1.4
⁵	Flavius Philostratus, <i>Life of Apollonius of Tyana</i> , 6.3
⁶	Acts 18:11
⁷	Acts 18:4, 7
⁸	Acts 18:19

RIGHT: Plan of Corinth

In Paul's day Corinth was a cosmopolitan port city and capital of the Roman province of Achaëa.

Part of an inscription from Delphi in Greece, mentioning Gallio, the proconsul (governor) of Achaëa.

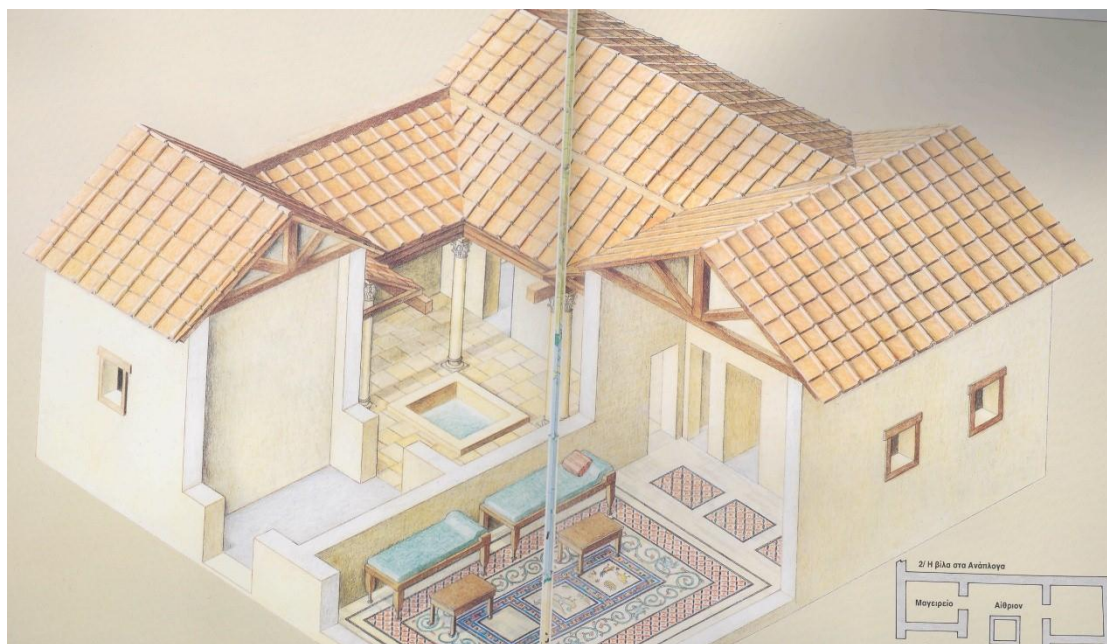
believed.' These included Dionysius, a member of the Areopagus, but clearly the impact of Paul's visit was modest, not spectacular.

Εικόνα 3

Εικόνα 4

2. ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Εικόνα 5

Μ. Γκουτζιούδη, Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, 443-464.

Πέρα από τα δημόσια οικοδομήματα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι **ιδιωτικές οικίες**. Μία ρωμαϊκή βίλα του 1^{ου} αι. μ.Χ. που ανακαλύφθηκε (1962-1964) στην περιοχή Αναπλογά¹, περίπου 750 μ. νοτιοδυτικά της αγοράς και που πιθανότατα υπήρχε την εποχή του Παύλου, έκανε τους Καινοδιαθηκολόγους να δουν σε αυτή έναν πιθανό χώρο συγκέντρωσης των πιστών της εκκλησίας της Κορίνθου, αφού τέτοια σπίτια με μωσαϊκά δάπεδα σαν αυτό που αποκαταστάθηκε, θα μπορούσαν να κατέχουν τα πλουσιότερα μέλη της και να παρέχουν κάποιους από τους χώρους για τις λατρευτικές ανάγκες². Σε αυτό το πλαίσιο επιχειρήθηκε κατά το παρελθόν να εξηγηθούν οι διαιρέσεις στην εκκλησία σχετικά με την τέλεση του Κυριακού Δείπνου (Α΄ Κορ. 11:17-34). Ως πιθανό υπόβαθρο του συχνά προτείνονταν η οικία ενός πλουσίου μέλους της τοπικής εκκλησίας σαν αυτή της Αναπλογάς με **atrium (χώρος υποδοχής) και triclinium (τραπεζαρία)**. Από τους υπολογισμούς των αρχαιολόγων η τραπεζαρία δεν θα μπορούσε να εξυπηρετήσει πάνω από εννέα άτομα που ήταν και ο πλέον συνηθισμένος αριθμός καλεσμένων σε μια ρωμαϊκού τύπου τραπεζαρία με ανάκλιτρα και τράπεζες. Η υπόθεση του Murphy-O'Connor θεωρεί ότι, αν το σπίτι του Γάϊου ήταν παρόμοιο (Ρωμ. 16:23), όταν συγκεντρώνονταν όλη η εκκλησία των 40-50 πιστών (Α΄ Κορ. 14:23)

¹ S. G. Miller, «A Mosaic Floor from a Roman Villa at Anaploga», *Hesperia* 41 (1972) 332-354. Κατόψεις των χώρων της βίλας στις σσ. 335 και 337 και φωτογραφίες στο τελευταίο μέρος (Plates 65-69 και 71-73).

² Πρβλ. Α΄ Κορ. 11:17-34. Ο J. Murphy-O'Connor, *St. Paul's Corinth. Texts and Archaeology*, Wilmington, 1983, 178-185, πρότεινε πρώτος αυτή τη θεωρία θεωρώντας ότι η βίλα προέρχεται από την περίοδο 50-75 μ.Χ. Βλ. συνοπτική παρουσίαση αυτής στο J. Murphy-O'Connor, «House-Churches and the Eucharist», στο *Christianity at Corinth*, 129-138.

τότε θα προέκυπταν τα προβλήματα που αναφέρονται για σχίσματα εντός της εκκλησίας³. Αυτοί που θα έφταναν πρώτοι θα τακτοποιούνταν στην τραπεζαρία, ενώ οι υπόλοιποι θα στριμώχνονταν στους άλλους χώρους. Στην Κ.Δ. έχουμε πληροφορίες για οικίες μελών, όπως του Στεφανά (Α΄ Κορ. 16:15), της Φοίβης (Ρωμ. 16, 1-2) και του Ακύλα και της Πρίσκιλλας (Ρωμ. 16:5 και Α΄ Κορ. 16:19)⁴, οι οποίοι δεν ήταν πλούσιοι όπως ο Γάϊος. Η Φοίβη συνδέεται με την εκκλησία των Κεγγρεών. Συνεπώς υπήρχαν διαφορετικές κατ' οίκον εκκλησίες, ένα οργανωμένο δίκτυο δηλαδή, στην ευρύτερη περιοχή της Κορίνθου και δεν περιορίζονταν μόνο στην πόλη. Στο Β΄ Κορ. 1:1 ο Παύλος απευθύνει χαιρετισμούς *τοῖς ἁγίοις πάσιν τοῖς οὖσιν ἐν ὅλη τῇ Ἀχαΐα*.

Μία εναλλακτική πρόταση ήρθε στο προσκήνιο μετά τα πορίσματα της ανασκαφής στην περιοχή ανατολικά του θεάτρου της Κορίνθου και της συνεχιζόμενης συζήτησης για την κοινωνική διαστρωμάτωση των μελών της χριστιανικής κοινότητας της Κορίνθου⁵ από τον D. G. Horrell⁶. Έτσι τώρα το ενδιαφέρον στράφηκε **στις οικίες** που βρίσκονται στο δρόμο **στα ανατολικά του θεάτρου** που δεν ανήκαν σε εύπορους κατόχους και προέρχονται από τον 1^ο αι. μ.Χ. Από τα κτήρια 1, 3, 5, και 7 μας ενδιαφέρουν τα δύο πρώτα που είναι και αρχαιότερα και αποτελούνται από δύο δωμάτια το καθένα. Εξαιτίας του μεγέθους των φούρνων και των ψημένων οστών ζώων που ανακαλύφθηκαν (176 κιλά από οστά κυρίως κασικιών αλλά και χοίρων) μέσα στο κτήριο 3 πιστεύεται πως είχε κάποια εμπορική χρησιμότητα πουλώντας μαγειρεμένες μερίδες για τους επισκέπτες του θεάτρου και τους κατοίκους των παρακείμενων σπιτιών⁷. Από τα επιπλέον ευρήματα, και κυρίως από μία τοιχογραφία του κτηρίου 3, προτείνεται ότι υπήρχε και δεύτερος όροφος στα κτήρια αυτά που ενδεχομένως λειτουργούσε ως κατοικία της οικογένειας. Τα παραπάνω κτήρια είναι σημαντικά, διότι μας δίνουν μια εικόνα του χώρου που καταλάμβαναν οι οικίες της πλειοψηφίας των Κορινθίων και

³ J. K. Chow, *Patronage and Power: A Study of Social Networks in Corinth*, JSNTSup 75, Sheffield, JSOT Press, 1992· P. Coutsoumpos, *Community, Conflict, and the Eucharist in Roman Corinth: The Social Setting of Paul's Letter*, Lanham, University Press of America, 2006· J. Murphy-O'Connor, *St. Paul's Corinth*, 182 και 184. Ο υπολογισμός των μελών της εκκλησίας προκύπτει από τα ονόματα των Κορινθίων που αναφέρει ο Παύλος και τα πιθανά μέλη των οίκων τους (σύζυγοι, παιδιά, εργάτες, δούλοι). Την υπόθεση του Murphy-O'Connor ακολούθησαν οι P. Lampe, «Das Korinthische Herrenmahl im Schnittpunkt Hellenistisch-römischer Mahlpraxis und Paulinischer Theologia Crucis (1 Kor 11, 17–34)», *ZNW* 82 (1991) 201 και C. Osiek-D. L. Balch, *Families in the New Testament World*, Louisville, Westminster John Knox, 1997, 200-203. Για τις διαιρέσεις εντός εκκλησίας βλ. την ιστορία της έρευνας υπό το πρίσμα των νεότερων ερμηνευτικών προσεγγίσεων στη μελέτη του J. D. G. Dunn, «Reconstructions of Corinthian Christianity and the Interpretation of 1 Corinthians», στο *Christianity at Corinth*, 297-308.

⁴ G. H. Gilbert, «Women in Public Worship in the Churches of Paul», *BW* 2 (1893) 41-43. Βλ. και Σ. Αγουριδη, *Αποστόλου Παύλου, Πρώτη προς Κορινθίους Επιστολή*, Θεσσαλονίκη 1982, 249.

⁵ W. A. Meeks, *The First Urban Christians: The Social World of the Apostle Paul*, New Haven, Yale University Press, 1983· Δ. Πασσάκου, *Ευχαριστία και Ιεραποστολή. Κοινωνιολογικές Προϋποθέσεις της Παύλειας Θεολογίας*, Αθήνα 1997, 151-175· G. Theissen, *The Social Setting of Pauline Christianity: Essays on Corinth*, Philadelphia, Fortress Press, 1982· του ίδιου, «The Social Structure of Pauline Communities: Some Critical Remarks on J. J. Meggitt, *Paul, Poverty and Survival*», *JSNT* 84 (2001) 65-84· του ίδιου, «Social Conflicts in the Corinthian Community: Further Remarks on J. J. Meggitt, *Paul, Poverty and Survival*», *JSNT* 25 (2003) 371-391· του ίδιου, «Social Stratification in the Corinthian Community: A Contribution to the Sociology of Early Hellenistic Christianity», στο *Christianity at Corinth*, 97-105· J. J. Meggitt, *Paul, Poverty and Survival*, Edinburgh, T & T Clark, 1998· του ίδιου, «Meat Consumption and Social Conflict in Corinth», *JTS* 45 (1994) 137-141· του ίδιου, «Sources: Use, Abuse, Neglect. The Importance of Ancient Popular Culture», στο *Christianity at Corinth*, 241-253· του ίδιου, «Response to Martin and Theissen», *JSNT* 84 (2001) 85-94· D. B. Martin, «Review Essay: Justin J. Meggitt, *Paul, Poverty and Survival*», *JSNT* 84 (2001) 51-64· A. D. Clarke, *Secular and Christian Leadership in Corinth: A Socio-Historical and Exegetical Study of 1 Corinthians 1-6*, Leiden, Brill, 1993· D. W. J. Gill, «In Search of the Social Elite in the Corinthian Church», *TynBul* 44 (1993) 323-337· B. Holmberg, «The Methods of Historical Reconstruction in the Scholarly "Recovery" of Corinthian Christianity», στο *Christianity at Corinth*, 259-267.

⁶ D. G. Horrell, «Domestic Space and Christian Meetings at Corinth: Imagining New Contexts and the Buildings East of the Theatre», *NTS* 50 (2004) 360-369.

⁷ C. K. Williams-O. H. Zervos, «Corinth 1988: East of the Theater», *Hesperia* 55 (1989) 7· C. K. Williams, «Roman Corinth: The Final Years of Pagan Cult Facilities along East Theater Street», στο D. N. Schowalter-S. J. Friesen (έκδ.), *Urban Religion in Roman Corinth*, 221-227. Φωτογραφίες από τις ανασκαφές στις σσ. 222 και 224.

ένα πιθανό υπόβαθρο για τις κατ' οίκον συγκεντρώσεις της χριστιανικής κοινότητας σαν αυτή που συναθροίζονταν στο σπίτι ή στο χώρο εργασίας του Ακύλα και της Πρίσκιλλας (Α΄ Κορ. 16:19)⁸.

Σύμφωνα με τον Χ. Καραγκούνη, η Εκκλησία συναζόταν **όλη** σύσσωμη (που αποτελούνταν από εκατοντάδες μέλη), σε ρωμαϊκές βασιλικές (που χρησίμευαν για κοινωνικούς, εμπορικούς σκοπούς), παρότι τέτοια χριστιανικά κτήρια ως ναοί μαρτυρούνται από την εποχή του Αλεξάνδρου Σεβήρου (222-235 μ.Χ.). Προφανώς τα μέλη της Εκκλησίας και ιδίως τα εύπορα (όπως ο Έραστος ο οικονόμος-*eadilis* της πόλης) ενοικίαζαν τέτοιους χώρους για τις συνάξεις τους. Τρεις τέτοιες έχουμε στην Κόρινθο μία του 1ου αι. π.Χ. στην οδό Λαχαίου κοντά στο χώρο που ανακαλύφθηκε η επιγραφή της ιουδαϊκής Συναγωγής (see *Corinth, Results of Excavations by the American School of Classical Studies at Athens, Vol VIII, Greek Inscriptions 1896-1927*, ed. B. D. Meritt, Cambridge Mass. 1931, No 111, 78 f.) και μία δεύτερη από την εποχή του Αυγούστου and a second one from the time of Augustus (p. 45 f.). ίσως χρησιμοποιούνταν και άλλοι χώροι που μπορούσαν να χωρέσουν (αγροτικές οικίες, αποθηκευτικοί χώροι) αλλά και η ύπαιθρος αφού ο καιρός συνήθως το επιτρέπει.

Εικόνα 6

Στις Κεγχρεές η αρχαιολογική έρευνα έχει φέρει στο φως ερείπια από τους δύο μόλους του αρχαίου λιμανιού⁹. Στο βόρειο υπάρχουν ερείπια από ναό της Αφροδίτης, ενώ στο νότιο ερείπια ναού της Ίσιδας και από μία μεταγενέστερη χριστιανική βασιλική. Από τη νότια αποβάθρα εκτείνονται προς την ενδοχώρα αποθήκες (*horrea*), ενώ στην όχθη μεταξύ των δύο μόλων υπήρχαν εμπορικά κτίρια που φαίνεται ότι λειτουργούσαν ως ταβέρνες ή καταστήματα του λιμανιού. Μπροστά του εκτείνονταν, όπως και σήμερα, οι άμπελώνες της Κόρινθου. Έφθασε στην πόλη βαδίζοντας στην κατάφυτη κοιλάδα των Έξαμιλίων. Διέσχισε τό ιερό άλσος του Ποσειδῶνα, ανέβηκε ένα όμαλό ύψωμα, διάβηκε τή γέφυρα του ποταμού Λεύκου και περνώντας από τό προάστειο Κράνειον εισήλθε στην πόλη.

⁸ Βλ. περισσότερο στο D. G. Horrell, «Domestic Space and Christian Meetings at Corinth: Imagining New Contexts and the Buildings East of the Theatre», *NTS* 50 (2004) 367-369. Βλ. βοηθητικά D. L. Balch, «Rich Pompeian Houses, Shops for Rent, and the Huge Apartment Building in Herculaneum as Typical Spaces for Pauline House Churches», *JSNT* 27 (2004) 29, 37-41.

⁹ Βλ. σχετικά R. L. Scranton et al., *Kenchreai: Eastern Port of Corinth: Results of Investigations by the University of Chicago and Indiana University for the American School of Classical Studies at Athens*, Leiden, E. J. Brill, 1978.

3. ΕΠΙΜΕΤΡΟ: Ο ΝΑΟΣ ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟ

Κ. Σιαμάκη Μελέτες 2 (2008) <http://www.philologus.gr/4/68-2010-01-01-01-22-30/117-2009-10-28-22-44-42>

Οι απόστολοι δὲν παρέδωσαν στους Χριστιανούς τὴ συνήθεια νὰ ἔχουν ναούς· καὶ στὴν Κ. Διαθήκη δὲν ἀναφέρονται ποτὲ χριστιανικοὶ ναοί. στὴν ἀρχὴ ὁ ἐκκλησιασμὸς τῶν Χριστιανῶν γινόταν σὲ ἕναν ἢ καὶ δύο χώρους διαδοχικά. πρῶτο ἀναφέρεται τὸ *ὑπερώϊον οὗ ἦσαν καταμένοντες* οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἄλλοι ποὺ ἦταν μαζί τους (Πρξ 1,13) ἢ ὁ *οἶκος οὗ ἦσαν καθήμενοι* οἱ ἴδιοι πάλι (Πρξ 2,2) ὡς ἕνας μόνο χώρος. ἔπειτα ἀναφέρονται δύο χώροι ἕνας γιὰ διδασκαλία κι ἕνας δεύτερος γιὰ τὴν *προσευχὴ* καὶ τὴν *κλάσιν τοῦ ἄρτου*, δηλαδὴ τὴ θεία εὐχαριστία· ὁ πρῶτος ἦταν τὸ *ἱερόν*, καὶ ἀκριβέστερα ἢ αὐτὴ τοῦ ἰουδαϊκοῦ ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων ἢ καὶ κάποια αἴθουσα στὴν αὐτὴ ἐκείνη, κι ὁ δεύτερος ἦταν κάποιος *οἶκος*, ὅχι ὅπως δὴποτε ἕνας, ὅπου πῆγαιναν γιὰ τὴν κλάσι τοῦ ἄρτου (Πρξ 2,46· 5,42). αὐτὰ ὅσο οἱ Χριστιανοὶ ἦταν στὰ Ἱεροσόλυμα. Στὴ συνέχεια, τὸν καιρὸ ποὺ κήρυττε ὁ Παῦλος στὰ μέρη τῶν ἐκκλησιῶν ποὺ ἴδρυσε, ὁ ἐκκλησιασμὸς γινόταν στὸ εὐρύχωρο σπίτι κάποιου Χριστιανοῦ, στὸν *οἶκον* του, καὶ ἢ ἐκεῖ ἐκκλησιάζουσα ἐκκλησία λεγόταν ἢ *κατ'οἶκον τοῦ δεῖνος ἐκκλησία*, δηλαδὴ ἢ ἐκκλησία ποὺ συναθροίζεται στὸ σπίτι τοῦ τάδε. ἔτσι ἀναφέρονται ἢ *κατ'οἶκον τοῦ Ἀκύλα καὶ τῆς Πρισκίλλης ἐκκλησία* στὴν Ἔφεσο (Α' Κο 16,19), πάλι ἢ *κατ'οἶκον τοῦ Ἀκύλα καὶ τῆς Πρισκίλλης ἐκκλησία* στὴ Ρώμη (Ρω 16,5) ὅπου ἐπαναπατρίστηκαν, ἢ *κατ'οἶκον τοῦ Νυμφᾶ ἐκκλησία* στὴ Λαοδίκεια (Κλ 4,15), ἢ *κατ'οἶκον τοῦ Φιλήμονος ἐκκλησία* στὴς Κολοσσές (Φλμ, 2), ἢ *ἐκκλησία ἢ ἐν τῷ ὑπερώϊω τοῦ τριστέγου* (= τοῦ τρίτου ὀρόφου) τοῦ σπιτιοῦ τοῦ ἀνωλύμου Χριστιανοῦ στὴν Τρωάδα (Πρξ 20, 8-9), καὶ πολλοὶ ἄλλοι τέτοιοι *οἶκοι*. ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι κάποτε ὁ Παῦλος στὴν Ἔφεσο χρησιμοποιοῦσε γιὰ ἐκκλησιασμὸ τὴ *σχολή* κάποιου ὀνόματι Τυράννου (Πρξ 19,9), ποὺ ἦταν μιὰ ἰδιωτικὴ σχολή, κάτι σὰν ἰδιωτικὸ σχολεῖο ἢ φροντιστήριον ἢ πανεπιστήμιον, ὅπου ὁ Τύραννος δίδασκε κάτι τὴν ἡμέρα, ὁ δὲ Παῦλος ἐκκλησιάζε τοὺς μαθητὰς του τὸ βράδυ· δὲν λέγεται ἂν ὁ Τύραννος ἦταν Χριστιανός, κάτι ποὺ εἶναι πιθανό, ἐπειδὴ στὴν Κ. Διαθήκη, ὅταν κατονομάζονται πρόσωπα ὄχι ἐπίσημα, πρόκειται γιὰ Χριστιανούς· τὰ μὴ πιστὰ πρόσωπα, ποὺ εἶναι ἀνεπίσημα πρόσωπα τῆς ἱστορίας, δὲν κατονομάζονται. Ὁ μὴ Χριστιανὸς Ῥωμαῖος ἱστορικὸς Αἴλιος Λαμπρίδιος (Alex. Sev. 43,5 -7) ἀναφέρει ὅτι ὁ Ῥωμαῖος αὐτοκράτορας Ἀδριανὸς (117-138) εἶχε διατάξει νὰ κτιστοῦν σὲ κάθε πόλι καὶ γιὰ τοὺς Χριστιανούς *ναοὶ χωρὶς εἰκόνες, οἱ ὁποῖοι καὶ σήμερα* (τὸν 7^ο αἰῶνα) *γιὰ τὸ λόγο αὐτό, ἐπειδὴ δηλαδὴ δὲν εἶχαν θεότητες, λέγονταν ἀδριάνεια* (*tempia sine simulacris, quae hodieque idcirco, quia non habent numina, dicuntur hadriania*). οἱ ἀνεικονικοὶ καὶ γι' αὐτὸ παράδοξοι γιὰ τοὺς εἰδωλολάτρεις αὐτοὶ ναοί, ποὺ ἦταν ἀπλὲς ἀδιακόσμητες αἴθουσες, ἔμειναν στὴν ἱστορία ὡς *ἀδριάνεια*. τὸν 8^ο αἰῶνα ὁ Ἐπιφάνιος Κύπρου θυμᾶται ἕνα τέτοιο παλιὸ *ἀδριάνειον* στὴν Τιβεριάδα τῆς Παλαιστίνης. γράφει· *Ἄρχεται γοῦν ἐν Τιβεριάδι κτίζειν. ναὸς δὲ μέγιστος ἐν τῇ πόλει προὔπηρχε· τάχα, οἶμαι, ἀδριάνειον τοῦτο ἐκάλουν. ἀτελὲς δὲ τοῦτο τὸ ἀδριάνειον διαμένον, τάχα οἱ πολῖται εἰς δημόσιον λουτρὸν ἐπειρῶντο ἐπισκευάσαι. ... ἐντεῦθεν ἄρχεται ποιεῖσθαι τὴν ἐκκλησίαν.* (Ἐπιφάνιος, Πανάρ. 30,12 PG 41,425b).

Τὸ 311 στὸ κοινὸ περὶ Χριστιανῶν διάταγμα τῶν αὐτοκρατόρων Κωνσταντίνου, Γαλερίου, καὶ Λικινίου (Lactantius, Mort., 34. Εὐσέβιος Καισ., Ἐκ. ἱστ. 8,17,3-10) τὰ κτήρια τοῦ ἐκκλησιασμοῦ τῶν Χριστιανῶν λέγονται *conventicula* (= συνακτήρια), λέξι ποὺ ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας τὴ μεταφράζει περιφραστικῶς *οἶκοι ἐν οἷς συνήγοντο (οἱ Χριστιανοί)*. ἐπειδὴ καὶ στὸ διάταγμα αὐτὸ καὶ στὸ διάταγμα τοῦ Μεδιολάνου περὶ ἀνεξιθρησκείας (313) γίνεται λόγος γιὰ διαρπαγὴ τῶν κτηρίων καὶ οἰκοπέδων αὐτῶν ἐκ μέρους τῶν εἰδωλολατρῶν διωκτῶν καὶ γιὰ ἐπιστροφή τους στοὺς Χριστιανούς ἢ στὸ κοινὸ τῶν Χριστιανῶν, καταλαβαίνουμε ὅτι ἦταν πλέον κτήματα ἐκκλησιαστικά. αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται κι ἀπὸ τὸ ὅτι ἤδη τὸ 273 ὁ εἰδωλολάτρης αὐτοκράτορας Αὐρηλιανὸς (270-5), ἐκδικάζοντας μιὰ διαφορὰ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τῆς Ἀντιοχείας μὲ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ αἰρεσιάρχου Παύλου Σαμοσατέως γιὰ ἕνα κτήριο ἐκκλησιασμοῦ ποὺ ἄρπαξαν οἱ αἰρετικοί, ἀποφάσισε τὸ κτήριο νὰ δοθῆ στὴ μερίδα ἐκείνη ποὺ εἶχαν τὴν ἴδια πίστι μὲ τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ῥώμης καὶ ὅλης τῆς Ἰταλίας (Εὐσέβιος Καισ., Ἐκ. ἱστ. 7,30,18 -19). τέτοια ἄρπαγὴ καὶ δίκη δὲν θὰ γινόταν, ἂν τὸ κτήριο ἦταν ἰδιωτικὸ. μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν Χριστιανῶν, γύρω στὸ 400 ὁ

φαρμακερός κατὰ τῶν Χριστιανῶν εἰδωλολάτρης Εὐνάπιος (Βίοι φιλοσ., Αἰδέσ. 6,1,5) τὰ κτήρια ἐκκλησιασμοῦ τῶν Χριστιανῶν ἀντὶ γὰρ οἴκους τὰ λέει μὲ πικρόχολη περιφρόνησι οἰκήματα, λέξι ποῦ σήμαινε "πορνεῖα".

Οἱ ἴδιοι οἱ Χριστιανοὶ γύρω στὸ 310 ἔλεγον τὰ κτήρια τοῦ ἐκκλησιασμοῦ τους *κυριακά*· τὴ λέξι χρησιμοποιεῖ σὰν ἀπ' αὐτοὺς παρμένη ὁ αὐτοκράτορας Μαξιμίνος στὸ ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν διάταγμά του (Εὐσέβιος Καισ., Ἐκ. ἰστ. 9,10,7-11) λέγοντας· *Καὶ τὰ κυριακὰ δὲ τὰ οἰκεῖα ὅπως κατασκευάζοιεν συγκεχώρηται* (= τοὺς ἐπιτρέπω δὲ καὶ νὰ κτίζουν τὰ κυριακά τους). οἱ κατακόμβες οὐδέποτε ἦταν ναοὶ τῶν Χριστιανῶν· ἦταν νεκροταφεῖα τους μόνον. ὅπως φαίνεται ἀπὸ μιὰ γενικώτερη ἔρευνα, ὁ ὅρος **κυριακά** γιὰ τὰ κτήρια τοῦ ἐκκλησιασμοῦ τῶν Χριστιανῶν εἶναι ὁ ἀρχαιότερος μετὰ τὴν Κ. Διαθήκη, ἀνευρισκόμενος γιὰ πρώτη φορὰ γύρω στὸ 200. *κυριακά* λέγονταν τὰ κτήρια αὐτὰ τῶν Χριστιανῶν τὰ ἐνοριακά, κυρίως ἐκεῖνα ποῦ ἄρχισαν νὰ ἐμφανίζονται πρὶν ἀπὸ τὴ συνήθεια νὰ κτίζονται πάνω σὲ τάφους μαρτύρων, ἢ νὰ κατατίθενται σ' αὐτὰ φερτὰ λείψανα μαρτύρων· ἐνῶ ὅσα κτίζονταν ἀργότερα πάνω σὲ μαρτυρικοὺς τάφους καὶ ὅσα ἔφεραν λείψανα μαρτύρων ἔστω καὶ φερτά, γιὰ νὰ εἶναι ἔτσι κατὰ κάποιον τρόπο πάλι "τάφοι μαρτύρων", λέγονταν *μαρτύρια* καὶ ἦταν ἀρχικῶς παρεκκλήσια γιὰ ἐκτάκτους (ἐνιαυσίους μόνον) ἐκκλησιασμούς. ἀργότερα *κυριακά* καὶ *μαρτύρια* ταυτίστηκαν. τὸν ὄρο *κυριακὸν* χρησιμοποιοῦν γιὰ τὸ κτήριο συνάξεως τῶν Χριστιανῶν καὶ οἱ Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς (Στρ. 1,18,108), Μ. Κωνσταντῖνος (στὸ Γελάσιο Κυζικηνὸ 2,7 PG 85,1232c), Μ. Ἀθανάσιος (Ἀπολ. πρὸς Κωνστ., 17 ΒΕΠ 31,20), Κύριλλος Ἱεροσολύμων (Κατ. 18,26 ΒΕΠ 39,242), καὶ οἱ κανόνες τῶν συνόδων Ἀγκύρας (15), Λαοδικείας (28), καὶ Πενθέκτης (74). καὶ σήμερα στὶς σκῆτες τοῦ Ἄθω ὁ κεντρικὸς ναὸς λέγεται **κυριακόν**. τὸν ὄρο **μαρτύριον** χρησιμοποιοῦν οἱ Εὐσέβιος Καισαρείας (Βίος Κωνστ. 3,48· 4,61· PG 20,1108c· 1213a), Δίδυμος Ἀλεξανδρεὺς (Τριάδ. 2,16 PG 39,721a), Ἰωάννης Χρυσόστομος (Εἰς Α' Θεσσ., 11,4 PG 62,466), καὶ Θεοδώρητος (Ἐπιστ. 152 PG 83,1441a). ὁ ὄρος **ναὸς** γιὰ τὸ κτήριο τοῦ ἐκκλησιασμοῦ τῶν Χριστιανῶν ἐμφανίζεται γιὰ πρώτη φορὰ γύρω στὸ 330 στὸν ἀρειανὸ Εὐσέβιο Καισαρείας (Ἐκ. ἰστ. 10,2,1 νεώς).

4. Η ΤΑΞΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΙΜΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ¹⁰

Εικόνα 7

ERASTVS PRO AEDILITATE S·P·STRAVIT, i.e. *Erastus pro aedilitate sua pecunia stravit*,

Έραστος ως ανταπόδοση για την aedilship έστρωσε αυτό το πεζούλι με δικά του έξοδα

Κατά τη διάρκεια του μεγαλύτερου μέρους του 20^{ού} αιώνα οι ιστορικοί και οι κοινωνιολόγοι συμφωνούσαν ότι, στην εποχή που ο Χριστιανισμός διαμορφωνόταν, ήταν ένα κίνημα απόκληρων - ένα καταφύγιο για τους σκλάβους της Ρώμης και τις μάζες των πτωχών. Πρώτος ο Engels υπερασπίστηκε την άποψη ότι «ο Χριστιανισμός ήταν αρχικά ένα κίνημα καταπιεσμένων ατόμων: εμφανίστηκε αρχικά ως θρησκεία των σκλάβων και των απελεύθερων, των φτωχών ανθρώπων που στερήθηκαν όλα τα δικαιώματα, των λαών που υποτάχτηκαν ή που διασκορπίστηκαν από τη Ρώμη». Αυτές οι απόψεις φαίνεται ότι υπερείχαν αρχικά μεταξύ των μελετητών στη Γερμανία¹¹.

Στη μικρή πλατεία ανατολικά του θεάτρου ανακαλύφθηκε μια επιγραφή στα λατινικά που αναφέρεται σε κάποιον Έραστο. Στο Ρωμ. 16, 23 ο Παύλος απευθύνει χαιρετισμούς στον Έραστο, τον οικονόμο της πόλεως της Κορίνθου και πάλι το όνομα αυτό απαντάται στα Πρ. 19, 22 και Β΄ Τιμ. 4, 20. Σύμφωνα με τον Μ. Γκουτζιούδη, Οι οικονόμοι ήταν δύο και ήταν υπεύθυνοι για το εμπόριο και τη διακίνηση των αγαθών της αγοράς. Η επιγραφή τοποθετήθηκε προς τιμή του Εράστου που με δικά του έξοδα πλακόστρωσε την πλατεία στα ανατολικά του θεάτρου ως ανταπόδοση για τη διοικητική του θέση, χρονολογείται στο β΄ μισό του πρώτου αιώνα και η πιθανότητα να πρόκειται για ένα από τα μέλη της χριστιανικής κοινότητας της Κορίνθου φαίνεται δυνατή¹², αν και δεν μπορεί να αποδειχθεί. Αποδείχθηκε έτσι ότι στην Κοινότητα της Κορίνθου έστω κι αν η πλειονότητα ήταν κοινωνικά ασθενείς (1, 26-27), ενούτοις υπήρχαν και ευυπόληπτα μέλη, τα οποία από τις εσωτερικές μαρτυρίες της Επιστολής ενδιαφέρονταν για τη σοφία και τη ρητορική, είχαν χρόνο και την άνεση να διοργανώνουν και να συμμετέχουν σε δείπνα και συμπόσια, έρεπταν προς τον εκστασιασμό και αρνούσαν την ανάσταση του σώματος επηρεασμένοι από την ελληνική φιλοσοφία. Έτσι οι ερευνητές που ανήκουν στην επονομαζόμενη “new consensus” από τη δεκαετία του 70 και μετά όπως οι Malherbe,¹³ Meeks, and Theissen,¹⁴ διαφοροποιήθηκαν από τον Α. Deissmann, που θεωρήθηκε ως εισηγητής της

¹⁰ Το κεφ. αυτό έχει ληφθεί από το R. Stark, *Η Εξάπλωση του Χριστιανισμού*, Μπφρ. Μ. Λουκά, Αθήνα: Άρτος Ζωής 81-112. Έχει διανθιστεί και με άλλες απόψεις.

¹¹ St. Friesen, “Poverty in Pauline Studies: Beyond the So-called New Consensus”, *JSNT* 26, 3 (2004), pp. 343-31.

¹² Η επιγραφή βρίσκεται έξω από το σημερινό αρχαιολογικό χώρο, στη μικρή πλατεία *in situ* κάτω από το θέατρο της αρχαίας πόλης στην οποία διαβάζουμε: [...] ERASTVS PRO AEDILIT[AT]E S P STRAVIT. Βλ. τη σχετική συζήτηση στα Η. J. Cadbury, «Erastus of Corinth», *JBL* 50 (1931) 42-58 και J. J. Meggitt, «The Social Status of Erastus (Rom. 16:23)», *NovT* 38 (1996) 218-223 και συντομότερη έκδοση στο *Christianity at Corinth*, 219-225.

¹³ Malherbe, *Social Aspects of Early Christianity*, Philadelphia: Fortress Press, 1983², p.31.

¹⁴ Although Theissen, “The Social Structure of Pauline Communities: Some Critical Remarks on J. J. Meggitt, *Paul Poverty and Survival*”, *JSNT* (2001), 65 f. is careful to point out that the so-called “new consensus” is neither new nor a consensus.

λεγόμενης “old consensus”.¹⁵ Βλ. σχετικά και τα σχόλια του Χ. Καραγκούνη στην Εισήγησή του στην Κόρινθο, από όπου προέρχονται και οι παραπομπές.

Αν ο Χριστιανισμός ήταν πραγματικά ένα προλεταριακό κίνημα,, μου φαίνεται ότι οι αρχές απαραιτήτως θα είχαν αντιδράσει απέναντι του ως σε πολιτική απειλή, παρά ως σε παράνομη θρησκεία απλώς. [...] Όταν το Ρωμαϊκό κράτος αντιλαμβανόταν πολιτικές απειλές, τα κατασταλτικά μέτρα του δεν ήταν μόνο βάνουσα αλλά αμείλικτα και εξαιρετικά διεξοδικά -η Μασάδα έρχεται αμέσως στο μυαλό. Επιπλέον, ακόμη και οι πιο βάνουσες διώξεις κατά των χριστιανών ήταν ευκαιριακές και περιορισμένες, και οι αρχές αγνόησαν χιλιάδες ανθρώπους που ομολόγησαν ανοιχτά τη νέα θρησκεία, όπως θα δούμε στο Κεφάλαιο 8. Εάν μιλάμε για έναν Χριστιανισμό των προνομιούχων, όμως, αυτή η συμπεριφορά εκ μέρους του κράτους φαίνεται συνεπής. Εάν, σύμφωνα με τις σύγχρονες θεωρίες, οι χριστιανοί δεν ήταν παρά μια μάζα εξαθλιωμένων ξένων, αλλά από την αρχή είχε μέλη, φίλους, και συγγενείς σε υψηλές θέσεις-συχνά και μέσα στην αυτοκρατορική οικογένεια- αυτό θα είχε μετριάσει πολύ την καταστολή και τη δίωξη. Γι'αυτό και αμνηστεύτηκαν σε πολλές περιπτώσεις.

However, despite this disclaimer as well as the admission that a “generally accepted reconstruction of Roman-Hellenistic society ... has so far not been accomplished” (p. 70), in arguing against Meggitt, Theissen seems to open a backdoor to such a consensus: “research has now reached some widely accepted results” (p. 70), sc. that Meggitt is not in harmony with. Alas, it has been often observed that to boost their own espoused position and shift the burden of proof to the opponents, scholars fall into the temptation of speaking of their own opinions as the “consensus”.

¹⁵ See e.g., Malherbe, *Social Aspects of Early Christianity*, 1983², p. 31: “This consensus, if it is not premature to speak of one, is quite different from the one represented by Deissmann”.

5. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΕΛΙΞΗΣ

Χαράλαμπος Γ. Ατματζίδης Ο απ. Παύλος και το ζήτημα της δουλείας (Α' Κορ 7, 20-21).

Δίπλα στην κρήνη υπάρχει το μνημείο του **Babbius**, ένα μικρό κυκλικό οικοδόμημα, το οποίο δεν αναφέρεται από τον Πausανία και φέρει δύο επιγραφές (εικόνα 8). Στην αρχαία Κόρινθο βρέθηκε επίσης μια μαρμάρινη βάση (εικόνα 9), στην οποία αναγράφεται το όνομα του Babbius.

Εικόνες 8, 9: Κόρινθος, δύο επιγραφές του Babbius

Το μικρό αυτό κυκλικό κτίριο της εικόνας 8 κατασκευάστηκε το 20-30 μ.Χ. και πιθανολογείται ότι ήταν αφιερωμένο στην θεά Αφροδίτη. Κατ' άλλους πρέπει να ανήκε σε μια ομάδα κτιρίων που ήταν αφιερωμένα σε όλους τους θεούς. Αποτελείται από μια σειρά οκτώ κορινθιακών κίωνων, οι οποίοι εδράζονται σε τετράγωνους κιονοστάτες και στηρίζουν τη στέγη, επί της οποίας είναι τοποθετημένο ένα μαρμάρινο κουκουνάρι. Σε δύο σημεία του οικοδομήματος, στη στεφάνη της στέγης του και στη βάση του, υπάρχει ή ίδια επιγραφή. Αυτή είναι γραμμένη στα λατινικά και αναφέρει: «*Gn(aeus) Babbius Philinus aed(ilis) pontif(ex) q(uaestor) s(ua) p(ecunia) f(aciendum) c(uravit) idemque Il vi r(osuit) ή r(robavit)*» («Ο Γναίος Βάββιος Φιλίνος, αγορανόμος και ποντίφικας, χρηματοδότησε την κατασκευή αυτού του μνημείου, και το εγκαινίασε με την επίσημη ιδιότητα του ανώτερου αξιωματούχου της πόλης»). Τέλος, στη μαρμάρινη βάση υπάρχει επιγραφή που αναφέρει το όνομα Babbius και το όνομα του θεού Ποσειδώνα [*Cn(aeus) Babbius Philinus Neptuno sacr(um)*].

6. ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΡΙΝΘΟ

Geog 8.6.20.1 to Geog 8.6.21.3 8.6.20 Ὁ δὲ Κόρινθος ἀφνειὸς μὲν λέγεται διὰ τὸ ἐμπόριον, ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ κείμενος καὶ δυεῖν λιμένων [ῶν] κύριος, ὧν ὁ μὲν τῆς Ἀσίας ὁ δὲ τῆς Ἰταλίας ἐγγύς ἐστι ... καὶ ῥαδίως ποιεῖ τὰς ἐκατέρωθεν ἀμοιβὰς τῶν φορτίων πρὸς ἀλλήλους τοῖς τοσοῦτον ἀφεστῶσιν. ἦν δ' ὡσπερ ὁ πορθμὸς οὐκ εὐπλοῦς ὁ κατὰ τὴν Σικελίαν τὸ παλαιόν, οὕτω καὶ τὰ πελάγη καὶ μάλιστα τὸ ὑπὲρ Μαλεῶν διὰ τὰς ἀντιπνοίας· ἀφ' οὗ καὶ παροιμιάζονται Μαλέας δὲ κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε. ἀγαπητὸν οὖν ἐκατέροις ἦν τοῖς τε ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ ἐκ τῆς Ἀσίας ἐμπόροις, ἀφεῖσι τὸν περὶ Μαλέας πλοῦν, κατάγεσθαι τὸν φόρτον αὐτόθι· καὶ πεζῆ δὲ τῶν ἐκκομιζομένων ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν εἰσαγομένων ἐπιπτε τὰ τέλη τοῖς τὰ κλειθρα ἔχουσι. διέμεινε δὲ τοῦτο καὶ εἰς ὕστερον μέχρι παντός· τοῖς δ' ὕστερον καὶ πλείω προσεγίνετο πλεονεκτήματα· καὶ γὰρ ὁ Ἰσθμικὸς ἀγὼν ἐκεῖ συντελούμενος ὄχλους ἐπήγετο, καὶ οἱ Βακχιάδαί τε τυραννήσαντες, πλούσιοι καὶ πολλοὶ καὶ γένος λαμπροῖ, διακόσια ἔτη σχεδὸν τι κατέσχον τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ ἐμπόριον ἀδεῶς ἐκαρπώσαντο· τοῦ τους δὲ Κύπελος καταλύσας αὐτὸς ἐτυράνησε, καὶ μέχρι τριγωνίας ὁ οἶκος αὐτοῦ συνέμεινε· τοῦ δὲ περὶ τὸν οἶκον τοῦτον πλοῦτου μαρτύριον τὸ Ὀλυμπία σιν ἀνάθημα Κυπέλου, σφυρήλατος χρυσοῦς ἀνδριάς εὐμεγέθης [Διός]. Δημάρατός τε, εἷς τῶν ἐν Κορίνθῳ δυναστευσάντων, φεύγων τὰς ἐκεῖ στάσεις τοσοῦτον ἠνέγκατο πλοῦτον οἶκοθεν εἰς τὴν Τυρρηνίαν ὥστε αὐτὸς μὲν ἤρξε τῆς δεξαμένης αὐτὸν πόλεως, ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ καὶ Ῥωμαίων κατέστη βασιλεύς. τό τε τῆς Ἄφρο δίτης ἱερὸν οὕτω πλούσιον ὑπῆρξεν ὥστε πλείους ἢ χιλίας ἱεροδούλους ἐκέκτητο ἑταίρας, ἅς ἀνέτιθεσαν τῇ θεῷ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες. καὶ διὰ ταύτας οὖν πολυωχεῖτο ἢ πόλις καὶ ἐπλουτίζετο· οἱ γὰρ ναύκληροὶ ῥαδίως ἐξανηλίσκοντο, καὶ διὰ τοῦτο ἢ παροιμία φησὶν οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθόν ἐσθ' ὁ πλοῦς. καὶ δὴ καὶ μνημονεύεται τις ἑταῖρα πρὸς τὴν ὄνειδίζουσαν, ὅτι οὐ φιλεργὸς εἶη οὐδ' ἐρίων ἄπτοιο, εἰπεῖν ἐγὼ μέντοι ἢ τοιαύτη τρεῖς ἤδη καθεῖλον ἰστοὺς ἐν βραχεῖ χρόνῳ τούτῳ. 8.6.21 Τὴν δὲ τοποθεσίαν τῆς πόλεως, ἐξ ὧν Ἰερώνυμος τε εἶρηκε καὶ Εὐδόξος καὶ ἄλλοι καὶ αὐτοὶ δὲ εἶδομεν νεωστὶ ἀναληφθείσης ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, τοιάνδε εἶ Geog 8.6.21.5 to Geog 8.6.21.46 δίων ἔχον τὴν κάθετον, τὴν δ' ἀνάβασιν καὶ τριάκοντα σταδίων, εἰς ὄξεϊαν τελευτᾶ κορυφὴν· καλεῖται δὲ **Ἀκροκόρινθος**, οὗ τὸ μὲν πρὸς ἄρκτον μέρος ἐστὶ τὸ μάλιστα ὄρθιον, ὑφ' ᾧ κεῖται ἢ πόλις ἐπὶ τραπεζῶδους ἐπιπέδου χωρίου πρὸς αὐτῇ τῇ ρίζῃ τοῦ Ἀκροκορίνθου. αὐτῆς μὲν οὖν τῆς πόλεως ὁ κύκλος καὶ τεττάρᾳ κοντα σταδίων ὑπῆρχεν· ἐτετείχιστο δ' ὅσον τῆς πόλεως γυμνὸν ἦν τοῦ ὄρους· συμπεριεῖληπτο δὲ τῷ περιβόλῳ τούτῳ καὶ τὸ ὄρος αὐτὸ ὁ Ἀκροκόρινθος ἢ δυνατόν ἦν τειχισμὸν δεξασθαι, καὶ ἡμῖν ἀναβαίνου σιν ἦν δὴλα τὰ ἐρείπια τῆς σχοινίας· ὡσθ' ἢ πᾶσα περὶ μέτρος ἐγένετο περὶ πέντε καὶ ὀγδοήκοντα σταδίων. ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων μερῶν ἦττον ὄρθιον ἐστὶ τὸ ὄρος, ἀνατέταται μέντοι ἐνθένδε ἰκανῶς καὶ περίοπτόν ἐστιν. ἢ μὲν οὖν κορυφὴ ναΐδιον ἔχει Ἄφροδίτης, ὑπὸ δὲ τῇ κορυφῇ τὴν Πειρήνην εἶναι συμβαίνει κρήνην, ἔκρυσιν μὲν οὐκ ἔχουσιν μεστὴν δ' αἰεὶ διαυγοῦς καὶ ποτί μου ὕδατος. φασὶ δὲ καὶ ἐνθένδε καὶ ἐξ ἄλλων ὑπὸ μὲν πινῶν φλεβίων συνθλίβεσθαι τὴν πρὸς τῇ ρίζῃ τοῦ ὄρους κρήνην ἐκρέουσαν εἰς τὴν πόλιν ὡσθ' ἢ ἴκα νῶς ἀπ' αὐτῆς ὑδρεύεσθαι. ἐστὶ δὲ καὶ φρεάτων εὐπορία κατὰ τὴν πόλιν, λέγουσι δὲ καὶ κατὰ τὸν Ἀκροκόρινθον· οὐ μὴν ἡμεῖς γε εἶδομεν. τοῦ δ' οὖν Εὐριπίδου φήσαντος οὕτως ἦκω περὶ κλυστον προλιποῦσ' Ἀκροκόρινθον, ἱερὸν ὄχθον, πόλιν Ἀφροδίτας, τὸ περὶ κλυστον ἦτοι κατὰ βάθους δεκτέον, ἐπεὶ καὶ φρέατα καὶ ὑπόνομοι λιβάδες διήκουσι δι' αὐτοῦ, ἢ τὸ παλαιὸν ὑποληπτέον τὴν Πειρήνην ἐπιπολάζειν καὶ κατάρρυτον ποιεῖν τὸ ὄρος. ἐνταῦθα δὲ φασὶ πίνοντα τὸν Πήγασον ἀλῶναι ὑπὸ Βελλεροφόντου, πτηνὸν ἵππον ἐκ τοῦ τραχήλου τοῦ Μεδοῦσης ἀναπαλέντα κατὰ τὴν γοργοτομίαν· τὸν δ' αὐτὸν φασὶ καὶ τὴν Ἴππου κρήνην ἀναβαλεῖν ἐν τῷ Ἐλικῶνι πληξάντα τῷ ὄνυχι τὴν ὑποῦσαν πέτραν. ὑπὸ δὲ τῇ Πειρήνῃ τὸ Σισύφειον ἐστίν, ἱεροῦ τινος ἢ βασιλείου λευκῶν λίθων πεπονημένου διασῶζον ἐρείπια οὐκ ὀλίγα. ἀπὸ δὲ τῆς κορυφῆς πρὸς ἄρκτον μὲν ἀφορᾶται ὁ τε Παρνασσὸς καὶ ὁ Ἐλικῶν, ὄρη ὑψηλὰ καὶ νιφόβολα, καὶ ὁ Κρισαῖος κόλπος ὑποπεπτωκῶς ἀμφοτέροις, περιεχόμενος ὑπὸ τῆς Φωκίδος καὶ τῆς Βοιωτίας καὶ τῆς Μεγαρίδος καὶ τῆς ἀντιπόρθμου τῇ Φωκίδι Κορινθίας καὶ Σικυωνίας· πρὸς ἐσπέραν δὲ ... ὑπέρκειται δὲ τούτων Geog 8.6.21.47 to Geog 8.6.22.38 ἀπάντων τὰ καλούμενα ὄνια ὄρη διατείνοντα μέχρι Βοιωτίας καὶ Κιθαιρῶνος ἀπὸ

τῶν Σκειρωνίδων πε τρῶν, ἀπὸ τῆς παρὰ ταύτας ὁδοῦ πρὸς τὴν Ἀπτικήν. 8.6.22 Ἀρχὴ δὲ τῆς παραλίας ἐκατέρας τῆς μὲν τὸ Λέ χαιον τῆς δὲ Κεγχρεαὶ κώμη καὶ λιμὴν ἀπέχων τῆς πόλεως ὅσον ἑβδομήκοντα σταδίου· τοῦτω μὲν οὖν χρῶνται πρὸς τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς δὲ τοὺς ἐκ τῆς Ἰταλίας τῷ Λεχαίω. τὸ δὲ Λέχαιον ὑποπέπτωκε τῇ πόλει κατοικίαν ἔχον οὐ πολλήν· σκέλη δὲ καθείλκυσται σταδίων περὶ δώδεκα ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπὶ τὸ Λέχαιον. ἐντεῦθεν δὲ παρεκτείνουσα ἡ ἡὺν μέχρι Παγῶν τῆς Μεγαρίδος κλύζεται μὲν ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, κοίλη δ' ἐστὶ καὶ ποιεῖ τὸν δίοικον πρὸς τὴν ἐτέραν ἡὺν τὴν κατὰ Σχοινοῦντα πλησίον ὄντα τῶν Κεγχρεῶν. ἐν δὲ τῷ μεταξύ τοῦ Λεχαίου καὶ Παγῶν τὸ τῆς Ἀκραιάς μαντεῖον Ἦρας ὑπήρχε τὸ παλαιόν, καὶ αἱ Ὀλμιαὶ τὸ ποιοῦν ἀκρωτήριον τὸν κόλπον ἐν ᾧ ἦ τε Οἰνὴ καὶ Παγαί, τὸ μὲν τῶν Μεγαρέων φρούριον ἡ δὲ Οἰνὴ τῶν Κορινθίων. ἀπὸ [δὲ] τῶν Κεγχρεῶν ὁ Σχοινοῦς, καθ' ὃν τὸ στενὸν τοῦ δίοικου· ἐπιθεῖ ἡ Κρομμυωνία. πρόκειται δὲ τῆς ἡὺν ταύτης ὁ τε Σαρωνικὸς κόλπος καὶ ὁ Ἐλευσινιακός, τρόπον τινὰ ὁ αὐτὸς ὢν, συνεχῆς τῷ Ἑρμιονικῷ. ἐπὶ δὲ τῷ Ἰσθμῷ καὶ τὸ τοῦ Ἰσθμίου Ποσειδῶνος ἱερὸν ἅλσει πιτυῶδει συνηρεφές, ὅπου τὸν ἀγῶνα τῶν Ἰσθμίων Κορίνθιοι συνετέλουν. ἡ δὲ Κρομμυῶν ἐστὶ κώμη τῆς Κορινθίας, πρότερον δὲ τῆς Μεγαρίδος, ἐν ἣ μῦθεοι τὰ περὶ τὴν Κρομμυωνίαν ἔχον, ἦν μητέρα τοῦ Καλυδωνίου κάπρου φασί· καὶ τῶν Θησέως ἄθλων ἓνα τοῦτον παραδιδόασιν τὴν τῆς ὑὸς ταύτης ἐξαίρεσιν. καὶ ἡ Τενέα δ' ἐστὶ κώμη τῆς Κορινθίας, ἐν ἣ τοῦ Τενεά του Ἀπόλλωνος ἱερὸν· λέγεται δὲ καὶ Ἀρχία τῷ στείλαντι τὴν εἰς Συρακούσας ἀποικίαν τοὺς πλείστους τῶν ἐποίκων ἐντεῦθεν συνεπακολουθῆσαι, καὶ μετὰ ταῦτα εὐθηνεῖν μάλιστα τῶν ἄλλων τὴν κατοικίαν ταύτην, τὰ δ' ὕστατα καὶ καθ' αὐτοὺς πολιτεύεσθαι, προσθέσθαι τε τοῖς Ῥωμαίοις ἀποστάντας Κορινθίων καὶ κατασκαφείσης τῆς πόλεως συμμεῖναι. φέρεται δὲ καὶ χρησμός ὁ δοθείς τινι τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐρωτῶντι εἰ λῶν εἶη μετοικεῖν εἰς Κόρινθον εὐδαίμων ὁ Κόρινθος, ἐγὼ δ' εἶην Τενεάτης. ὅπερ κατ' ἀγνοίαν Geog 8.6.22.40 το Geog 8.6.23.36 δ' ἐνταῦθα ἐκθρέψαι Πόλυβος τὸν Οἰδίπουν. δοκεῖ δὲ καὶ συγγενεῖα τις εἶναι Τενεδίοις πρὸς τούτους ἀπὸ Τέννου τοῦ Κύκνου, καθάπερ εἶρηκεν Ἀριστοτέλης· καὶ ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος δὲ τιμὴ παρ' ἀμφοτέροις ὁμοία οὕσα δίδωσιν οὐ μικρὰ σημεῖα. 8.6.23 Κορίνθιοι δ' ὑπὸ Φιλίππῳ ὄντες ἐκείνῳ τε συνεφιλονείκησαν καὶ ἰδίᾳ πρὸς Ῥωμαίους ὑπεροπτικῶς εἶχον, ὥστε τινὲς καὶ τῶν πρέσβων παριόντων τὴν οἰκίαν αὐτῶν ἐθάρρησαν καταντλήσαι βόρβορον. ἀντὶ τούτων μὲν οὖν καὶ ἄλλων ὢν ἐξήμαρτον ἔτισαν δίκας αὐτίκα· πεμφθείσης γὰρ ἀξιολόγου στρατιᾶς, αὐτὴ τε κατέσκαπτο ὑπὸ Λευκίου Μομμίου καὶ ἄλλα μέχρι Μακεδονίας ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐγένετο, ἐν ἄλλοις ἄλλων πεμπομένων στρατηγῶν· τὴν δὲ χώραν ἔσχον Σικυῶνιοι τὴν πλείστην τῆς Κορινθίας. Πολύβιος δὲ τὰ συμβάντα περὶ τὴν ἄλυσιν ἐν οἴκτου μέρει λέγων προστίθησι καὶ τὴν στρατιωτικὴν ὀλιγωρίαν τὴν περὶ τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα καὶ τὰ ἀναθήματα. φησὶ γὰρ ἰδεῖν παρῶν ἐρριμμένους πίνακας ἐπ' ἐδάφους, πεττεύοντες δὲ τοὺς στρατιώτας ἐπὶ τούτων. ὀνομάζει δ' αὐτῶν Ἀριστείδου γραφὴν τοῦ Διονύσου, ἐφ' οὗ τινες εἰρησθαί φασιν τὸ οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον, καὶ τὸν Ἡρακλέα τὸν καταπονούμενον τῷ τῆς Δηιανείρας χιτῶνι. τοῦτον μὲν οὖν οὐχ ἐωράκαμεν ἡμεῖς, τὸν δὲ Διόνυσον ἀνακείμενον ἐν τῷ Δημητρεῖ τῷ ἐν Ῥώμῃ κάλλιστον ἔργον ἐωρῶμεν· ἐμπρησθέντος δὲ τοῦ νεῦ συνηφανίσθη καὶ ἡ γραφὴ νεωσί. σχεδὸν δὲ τι καὶ τῶν ἄλλων ἀναθημάτων τῶν ἐν Ῥώμῃ τὰ πλεῖστα καὶ ἄριστα ἐντεῦθεν ἀφίχθαι· τινὰ δὲ καὶ αἱ κύκλω τῆς Ῥώμης πόλεις ἔσχον. μεγάλωφρων γὰρ ὢν μάλλον ἢ φιλότεχνος ὁ Μόμμιος, ὥς φασιν, μετεδίδου ῥαδίως τοῖς δεηθεῖσι. Λεύκολλος δὲ κατασκευάσας τὸ τῆς Εὐτυχίας ἱερὸν καὶ στοάν τινα χρῆσιν ἠτήσατο ὢν εἶχεν ἀνδριάντων ὁ Μόμμιος, ὥς κοσμήσων τὸ ἱερὸν μέχρι ἀναδείξεως, εἴτ' ἀποδώσων· οὐκ ἀπέδωκε δὲ, ἀλλ' ἀνέθηκε κελεύσας αἶρειν εἰ βούλεται· πρῶτος δ' ἠνεγκεν ἐκεῖνος οὐ φροντίσας οὐδὲν, ὥστ' ἠυδοκίμει τοῦ ἀναθέντος μάλλον. πολὺν δὲ χρόνον ἐρήμη μείνασα ἡ Κόρινθος ἀνελήφθη πάλιν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ θεοῦ διὰ τὴν εὐφυΐαν, ἐποίκουσ πέμπσαντος τοῦ ἀπελευθερικοῦ γένους πλείστους· οἱ τὰ ἐρείπια κινοῦντες καὶ τοὺς τάφους συνανασκά Geog 8.6.23.37 το Geog 8.6.25.4 πποντες εὕρισκον ὄστρακίνων τορευμάτων πλήθη, πολλὰ δὲ καὶ χαλκώματα· θαυμάζοντες δὲ τὴν κατασκευὴν οὐδένα τάφον ἀσκευώρητον εἶσαν, ὥστε εὐπορήσαντες τῶν τοιοῦτων καὶ διατιθέμενοι πολλοῦ νεκροκορινθίων ἐπλήρωσαν τὴν Ῥώμην· οὕτω γὰρ ἐκάλουν τὰ ἐκ τῶν τάφων ληφθέντα, καὶ μάλιστα τὰ ὄστράκινα. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἐτιμήθη σφόδρα ὁμοίως τοῖς χαλκώμασι τοῖς κορινθιουργέσι, εἴτ' ἐπαύσαντο τῆς σπουδῆς, ἐκλιπόντων τῶν ὄστράκων καὶ οὐδὲ κατωρθωμένων τῶν πλείστων. ἡ μὲν δὴ πόλις ἡ τῶν

Κορινθίων μεγάλη τε και πλουσία δια παντός υπήρξεν, ἀνδρῶν τε ηὐπόρησεν ἀγαθῶν εἰς τε τὰ πολιτικὰ και εἰς τὰς τέχνας τὰς δημιουργικὰς· μάλιστα γὰρ και ἐνταῦθα και ἐν Σικυῶνι ηὐξήθη γραφικὴ τε και πλαστικὴ και πᾶσα ἡ τοιαύτη δημιουργία. χώραν δ' ἔσχεν οὐκ εὐγεων σφόδρα, ἀλλὰ σκολιάν τε και τραχεῖαν, ἀφ' οὗ πάντες ὄφρυόντα Κόρινθον εἰρήκασι και παροιμιάζονται Κόρινθος ὄφρυα τε και κοιλαίνεται. 8.6.24 Ὀρνεαὶ δ' εἰσὶν ἐπώνυμοι τῶ παραρρέοντι ποταμῶ, νῦν μὲν ἔρημοι πρότερον δ' οἰκούμενοι καλῶς, ἱερὸν ἔχουσαι Πριάπου τιμώμενον, ἀφ' ὧν και ὁ τὰ Πριάπεια ποιήσας Εὐφορίων Ὀρνεάτην καλεῖ τὸν θεόν· κεῖνται δ' ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ Σικυωνίων, τὴν δὲ χώραν ἔσχον Ἀργεῖοι. Ἀραιθυρέα δ' ἐστὶν ἡ νῦν Φλιασία καλουμένη, πόλιν δ' εἶχεν ὁμώνυμον τῇ χώρᾳ πρὸς ὄρει Κηλώσση· οἱ δ' ὕστερον ἀναστάντες ἐκεῖθεν πρὸ τριάκοντα σταδίων ἔκτισαν πόλιν, ἣν ἐκάλεσαν Φλιοῦντα· τῆς δὲ Κηλώσσης μέρος ὁ Καρνεάτης, ὅθεν λαμβάνει τὴν ἀρχὴν Ἀσωπὸς ὁ παραρρέων τὴν Σικυῶνα και ποιῶν τὴν Ἀσωπιάν χώραν, μέρος οὗ σαν τῆς Σικυωνίας. ἐστὶ δ' Ἀσωπὸς και ὁ παρὰ Θήβας ῥέων και Πλαταιὰς και Τάναγραν, ἄλλος δ' ἐστὶν ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ Τραχινίᾳ παρὰ κώμην ῥέων ἣν Παρασωπίους ὀνομάζουσι, τέταρτος δ' ὁ ἐν Πάρῳ. κεῖται δ' ὁ Φλιοῦς ἐν μέσῳ Σικυωνίας Ἀργείας Κλεωνῶν και Στυμφάλου κύκλῳ περιεχόμενος· τιμᾶται δ' ἐν Φλιοῦντι και Σικυῶνι τὸ τῆς Δίας ἱερὸν· καλοῦσι δ' οὕτω τὴν Ἡβην. 8.6.25 Τὴν δὲ Σικυῶνα πρότερον Μηκῶνην ἐκάλεον, ἐτι δὲ πρότερον Αἰγιαλεῖς· ἀνώκισε δ' αὐτὴν ἀπὸ θαλάττης ὅσον εἴκοσι σταδίοις (οἱ δὲ δώδεκά φασιν) ἐπὶ λόφον ἐρυμνὸν Δημήτριος· τὸ δὲ παλαιὸν κτίσμα ἐπὶ

522-443 Frg Encom.122*.t to Frg Encom.122*.20* Encom.122* 1ΞΕΝΟΦΩΝΤΙ ΚΟΡΙΝΘΙΩ1 2Α2 Πολύξεναι νεάνιδες, ἀμφίπολοι Πειθοῦς ἐν ἀφνειῷ Κορίνθῳ, αἵ τε τὰς χλωρὰς λιβάνου ξανθὰ δάκρυ θυμιάτε, πολλάκι ματέρ' ἐρώτων οὐρανίαν πτάμεναι βουλήματι πρὸς Ἀφροδίταν, 2Β2 ὑμῖν ἄνευθ' ἐπαγορίας ἔπορεν, ὧ παῖδες, ἐρατειναῖς ἐν εὐναῖς μαλθακᾶς ὥρας ἀπὸ καρπὸν δρέπεσθαι. σὺν δ' ἀνάγκᾳ πᾶν καλόν ... 2(Γ)2 ἀλλὰ θαυμάζω, τί με λέξοντι Ἰσθμοῦ δεσπότηι τοιάνδε μελίφρονος ἀρχᾶν εὐρόμενον σκολίου βξυνάορον ξυναῖς γυναιξίν. 2(Δ)2 διδάξαμεν χρυσὸν καθαρᾶ βασάνῳ ὧ Κύπρου δεσποῖνα, τεὸν δευτ' ἐς ἄλλος φορβάδων κορᾶν ἀγέλαν ἐκατόγγυιον Ξενοφῶν τελέαις ἐπάγαγ' εὐχλωαῖς ἰανθεῖς.

Work #001 2.t.1.1 to Work #001 2.1.4.3 2.t.1 1ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΑ1 2.1.1 Ἡ δὲ Κορινθία χώρα μοῖρα οὖσα τῆς Ἀργείας ἀπὸ Κορίνθου τὸ ὄνομα ἔσχηκε. Διὸς δὲ εἶναι Κόρινθον οὐδένα οἶδα εἰπόντα πω σπουδῆ πλὴν Κορινθίων τῶν πολλῶν· Εὐμήλος δὲ ὁ Ἀμφιλύτου τῶν Βακχιδῶν καλουμένων, ὃς και τὰ ἔπη λέγεται ποιῆσαι, φησὶν ἐν τῇ Κορινθίᾳ συγγραφῆι δὲ Εὐμήλου γε ἡ συγγραφή· Ἐφύραν Ἰκεανοῦ θυγατέρα οἰκῆσαι πρῶτον ἐν τῇ γῆ ταύτῃ, Μαραθῶνα δὲ ὕστερον τὸν Ἐπωπέως τοῦ Ἀλωέως τοῦ Ἠλίου φεύγοντα ἀνομίαν και ὕβριν τοῦ πατρὸς ἐς τὰ παραθαλάσσια μετοικῆσαι τῆς Ἀττικῆς, ἀποθανόντος δὲ Ἐπωπέως ἀφικόμενον ἐς Πελοπόννησον και τὴν ἀρχὴν διανείμαντα τοῖς παισὶν αὐτὸν ἐς τὴν Ἀττικὴν αὐθις ἀναχωρῆσαι, και ἀπὸ μὲν Σικυωνίας τὴν Ἀσωπιάν, ἀπὸ δὲ Κορίνθου τὴν Ἐφυραίαν μετονομασθῆναι. 2.1.2 Κόρινθον δὲ οἰκοῦσι Κορινθίων μὲν οὐδεὶς ἐτι τῶν ἀρχαίων, ἔποικοι δὲ ἀποσταλέντες ὑπὸ Ρωμαίων. αἴτιον δὲ τὸ συνέδριον τὸ Ἀχαιῶν· συντελοῦντες γὰρ ἐς αὐτὸ και οἱ Κορίνθιοι μετέσχον τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Ρωμαίους, ὃν Κριτόλαος στρατηγεῖν Ἀχαιῶν ἀποδειχθεὶς παρεσκεύασε γενέσθαι τοὺς τε Ἀχαιοὺς ἀναπείσας ἀποστῆναι και τῶν ἔξω Πελοποννήσου τοὺς πολλοὺς. Ρωμαῖοι δὲ ὡς ἐκράτησαν τῶ πολέμῳ, παρῆλθον μὲν και τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τὰ ὄπλα και τείχη περιεῖλον ὅσαι τετειχισμέναι πόλεις ἦσαν· Κόρινθον δὲ ἀνάστατον Μομμίου ποιήσαντος τοῦ τότε ἡγουμένου τῶν ἐπὶ στρατοπέδῳ Ρωμαίων, ὕστερον λέγουσιν ἀνοικίσαι Καίσαρα, ὃς πολιτείαν ἐν Ρώμῃ πρῶτος τὴν ἐφ' ἡμῶν κατεστήσατο· ἀνοικίσαι δὲ και Καρχηδῶνα ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοῦ. 2.1.3 τῆς δὲ Κορινθίας ἐστὶ γῆς και ὁ καλούμενος Κρομμύων ἀπὸ [τοῦ] Κρόμου τοῦ Ποσειδῶνος. ἐνταῦθα τραφῆναι φασὶ Φαιᾶν, και τῶν λεγομένων Θησέως και τὸ ἐς τὴν ἴν ταύτην ἐστὶν ἔργον. προϊοῦσι δὲ ἡ πίτυς ἄχρι γε ἐμοῦ πεφύκει παρὰ τὸν αἰγιαλὸν και Μελικέρτου βωμὸς ἦν. ἐς τοῦτον τὸν τόπον ἐκκομισθῆναι τὸν παῖδα ὑπὸ δελφίνος λέγουσι· κειμένῳ δὲ ἐπιτυχόντα Σίσυφον θάψαι τε ἐν τῷ ἰσθμῶ και τὸν 2.1.4 ἀγῶνα ἐπ' αὐτῷ ποιῆσαι τῶν Ἰσθμίων. ἐστὶ δὲ ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς ἀρχῆς, ἐνθα ὁ ληστής Σίνις

λαμβα νόμενος πιτύων ἦγεν ἐς τὸ κάτω σφᾶς· ὀπόσων δὲ μάχη κρατήσκειν, ἀπ' αὐτῶν δήσας ἀφήκεν ἂν τὰ δέν δρα ἄνω φέρεσθαι· ἐνταῦθα ἐκατέρα τῶν πιτύων τὸν δεθέντα ἐφ' αὐτὴν εἴλκε, καὶ τοῦ δεσμοῦ μηδετέρωσε εἴκοντος ἀλλ' ἀμφοτέρωθεν ἐπ' ἴσης βιαζομένου διε σπάτο ὁ δεδεμένος. τοιοῦτω διεφθάρη τρόπῳ καὶ αὐτὸς ὑπὸ Θησεύς ὁ Σίνις· ἐκάθηρε γὰρ Θησεὺς τῶν κα κούργων τὴν ὁδὸν τὴν ἐς Ἀθήνας ἐκ Τροιζήνων, οὓς τε πρότερον κατηρίθμισα ἀνελὼν καὶ ἐν Ἐπιδαύρῳ τῇ ἱερᾷ Περιφρήτην Ἡφαίστου νομιζόμενον, κορύνη 2.1.5 χαλκῆ χρώμενον ἐς τὰς μάχας. καθήκει δὲ ὁ τῶν Κορινθίων ἰσθμὸς τῇ μὲν ἐς τὴν ἐπὶ Κεγχρέαις, τῇ δὲ ἐς τὴν ἐπὶ Λεχαίῳ θάλασσαν· τοῦτο γὰρ ἦπει ρον ποιεῖ τὴν ἐντὸς χώραν. ὃς δὲ ἐπεχείρησε Πελοπόννησον ἐργάσασθαι νῆσον, προαπέλιπε διορύσσων ἰσθμὸν· καὶ ὅθεν μὲν διορύσσειν ἤρξαντο δῆλόν ἐστιν, ἐς δὲ τὸ πετρῶδες οὐ προεχώρησαν ἀρχὴν· μένει δὲ ὡς πεφύκει καὶ νῦν ἠπειρος ὢν. Ἀλεξάνδρῳ τε τῷ Φιλίππου διασκάψαι Μίμαντα ἐθέλησαντι μόνον τοῦτο οὐ προεχώρησε τὸ ἔργον· Κνιδίους δὲ ἡ Πυθία τὸν ἰσθμὸν ὀρύσσοντας ἔπαυσεν. οὕτω χαλεπὸν ἀνθρώπῳ 2.1.6 τὰ θεῖα βιάσασθαι. τὸ δὲ οὐ Κορινθίους μόνον περὶ τῆς χώρας ἐστὶν εἰρημένον, ἀλλὰ ἐμοὶ δοκεῖν Ἀθηναῖοι πρῶτοι περὶ τῆς Ἀττικῆς ἐσεμνολόγησαν· λέγουσι δὲ καὶ οἱ Κορινθιοὶ Ποσειδῶνα ἐλθεῖν Ἠλίῳ περὶ τῆς γῆς ἐς ἀμφισβήτησιν, Βριάρεων δὲ διαλλακτὴν γενέσθαι σφίσι, ἰσθμὸν μὲν καὶ ὅσα ταύτῃ δικάσαντα εἶναι Ποσειδῶνος, τὴν δὲ ἄκραν Ἠλίῳ δόντα τὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως. ἀπὸ μὲν τούτου λέγουσιν εἶναι τὸν ἰσθμὸν Ποσειδῶνος 2.1.7 δῶνος· θεᾶς δὲ αὐτόθι ἄξια ἐστὶ μὲν **θέατρον, ἔστι δὲ στάδιον λίθου λευκοῦ**. ἐλθόντι δὲ ἐς τοῦ θεοῦ τὸ ἱερὸν τοῦτο μὲν ἀθλητῶν νικησάντων· τὰ Ἴσθμια ἐστήκασιν εἰκόνες, τοῦτο δὲ πιτύων δένδρα ἐστὶ πεφυτευμένα ἐπὶ στοίχῳ, τὰ πολλὰ ἐς εὐθὺ αὐτῶν ἀνὴ κοντα. τῷ ναῶ δὲ ὄντι μέγεθος οὐ μείζονι ἐφεσθὴ κασι Τρίτωνες χαλκοῖ. καὶ ἀγάλματά ἐστιν ἐν τῷ προνάῳ δύο μὲν Ποσειδῶνος, τρίτον δὲ Ἀμφιτρίτης, καὶ Θάλασσα καὶ αὕτη χαλκῆ. τὰ δὲ ἔνδον ἐφ' ἡμῶν ἀνέθηκεν Ἡρώδης Ἀθηναῖος, ἵππους τέσσαρας ἐπιχρῦσους πλὴν τῶν ὀπλῶν· ὀπλαὶ δὲ σφισὶν εἰσὶν ἐλέφαν 2.1.8 τος. καὶ Τρίτωνες δύο παρὰ τοὺς ἵππους εἰσὶ χρυσοῖ, τὰ μετ' ἰζὺν ἐλέφαντος καὶ οὗτοι· τῷ δὲ ἄρματι Ἀμφι τρίτη καὶ Ποσειδῶν ἐφεσθήκασι, καὶ παῖς ὀρθὸς ἐστὶν ἐπὶ δελφίνος ὁ Παλαίμων· ἐλέφαντος δὲ καὶ χρυσοῦ τρίτη καὶ Ποσειδῶν ἐφεσθήκασι, καὶ παῖς ὀρθὸς ἐστὶν ἐπὶ δελφίνος ὁ Παλαίμων· ἐλέφαντος δὲ καὶ χρυσοῦ καὶ οὗτοι πεποίηται. τῷ βάθρῳ δὲ ἐφ' οὗ τὸ ἄρμα μέση μὲν ἐπιέργασται Θάλασσα ἀνέχουσα Ἀφροδίτην παῖδα, ἐκατέρωθεν δὲ εἰσὶν αἱ Νηρηίδες καλούμεναι. ταύταις καὶ ἐτέρωθι τῆς Ἑλλάδος βωμοὺς οἶδα ὄντας, τοὺς δὲ καὶ τεμένη σφίσι ἀναθέντας ποιμαίνισιν, ἔνθα καὶ Ἀχιλλεῖ τιμαί· Δωτοῦς δὲ ἐν Γαβάλοις ἱερὸν ἐστὶν ἅγιον, ἔνθα πέπλος ἔτι ἐλείπετο, ὃν Ἕλληνες Ἐριφύλην λέγουσιν ἐπὶ τῷ παιδὶ λαβεῖν Ἀλκμαίωνι. 2.1.9 τοῦ Ποσειδῶνος δὲ εἰσὶν ἐπιέργασμένοι τῷ βάθρῳ καὶ οἱ Τυνδάρεω παῖδες, ὅτι δὴ σωτήρες καὶ οὗτοι νεῶν καὶ ἀνθρώπων εἰσὶ ναυτιλλομένων. τὰ δὲ ἄλλα ἀνά κειται Γαλήνης ἀγαλμα καὶ Θαλάσσης καὶ ἵππος εἴκα σμένος κήτει τὰ μετὰ τὸ στέρνον, Ἴνώ τε καὶ Βελλερο φόντης καὶ ὁ ἵππος ὁ Πήγασος. 2.2.1 τοῦ περιβόλου δὲ ἐστὶν ἐντὸς **Παλαίμονος ἐν ἀριστερᾷ ναός**, ἀγάλματα δὲ ἐν αὐτῷ Ποσειδῶν καὶ Λευ κοθέα καὶ αὐτὸς ὁ Παλαίμων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο Ἄδυτον καλούμενον, κάθοδος δὲ ἐς αὐτὸ ὑπόγεως, ἔνθα δὴ τὸν Παλαίμονα κεκρύφθαι φασίν· ὃς δ' ἂν ἐνταῦθα ἢ Κορινθίων ἢ ξένος ἐπίορκα ὁμόση, οὐδεμία ἐστὶν οἱ μηχανὴ διαφυγεῖν τοῦ ὄρκου. καὶ δὴ ἱερὸν ἐστὶν ἀρχαῖον Κυκλώπων καλούμενος βωμός, καὶ θύουσιν 2.2.2 ἐπ' αὐτῷ Κύκλωψι. τάφους δὲ Σισύφου καὶ Νη λέως· καὶ γὰρ Νηλέα ἀφικόμενον ἐς Κόρινθον νόσω τελευτήσασαί φασι καὶ περὶ τὸν ἰσθμὸν ταφῆναι οὐκ ἂν οἶδ' εἰ ζητοῖη τις ἐπιλεξάμενος τὰ Εὐμήλου· Νη λέως μὲν γὰρ οὐδὲ Νέστορι ἐπιδειχθῆναι τὸ μνήμα ὑπὸ τοῦ Σισύφου φησί, χρῆναι γὰρ ἄγνωστον τοῖς πᾶσιν ὁμοίως εἶναι, Σίσυφον δὲ ταφῆναι μὲν ἐν τῷ ἰσθμῷ, τὸν δὲ οἱ τάφον καὶ τῶν ἐφ' αὐτοῦ Κορινθίων ὀλίγους εἶναι τοὺς εἰδότας. ὁ δὲ Ἴσθμικὸς ἀγὼν οὐδὲ ἀναστάντων ὑπὸ Μομμίου Κορινθίων ἐξέλιπεν, ἀλλ' ὅσον μὲν χρόνον ἠρήμωτο ἡ πόλις, Σικυωνίοις ἄγειν ἐπετέτραπτο τὰ Ἴσθμια, οἴκησθαι δὲ αὐθις ἐς τοὺς νῦν οἰκήτορας περιήλθεν ἡ τιμῆ. 2.2.3 Κορινθίοις δὲ τοῖς ἐπινείοις τὰ ὀνόματα **Λέχης καὶ Κεγχρίας** ἔδοσαν, Ποσειδῶνος εἶναι καὶ Πειρήνης τῆς Ἀχελῷου λεγόμενοι· πεποίηται δὲ ἐν Ἠοίαις μεγάλας Οἰβάλου θυγατέρα εἶναι Πειρήνην. ἔστι δὲ ἐν Λεχαίῳ μὲν Ποσειδῶνος ἱερὸν καὶ ἀγαλμα χαλκοῦν, τὴν δὲ ἐς Κεγχρέας ἰόντων ἐξ ἰσθμοῦ ναὸς Ἀρτέμιδος καὶ ξόανον ἀρχαῖον. ἐν δὲ Κεγχρέαις Ἀφροδίτης τέ ἐστὶ ναὸς καὶ ἀγαλμα λίθου, μετὰ δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἐρύματι τῷ διὰ τῆς θαλάσσης Ποσειδῶνος χαλκοῦν, κατὰ δὲ τὸ ἔτερον πέρας τοῦ λιμένος Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἴσιδος ἱερά. Κεγχρεῶν δὲ ἀπαντικρὺ τὸ **Ἑλένης ἐστὶ λουτρόν**· ὕδωρ ἐς θάλασσαν ἐκ πέτρας ρεῖ

πολύ και άλμυρον ὕδατι ὁμοιον ἀρχομένω θερμαίνεσθαι. 2.2.4 ἀνιοῦσι δὲ ἐς Κόρινθον και ἄλλα ἐστὶ κατὰ τὴν ὁδὸν μνήματα και πρὸς τῇ πύλῃ **Διογένης τέθαπται ὁ Σινωπεύς**, ὄν κύνα ἐπίκλησιν καλοῦσιν Ἑλληνες. πρὸ δὲ τῆς πόλεως κυπαρίσσων ἐστὶν ἄλλος ὄνομα ζόμενον **Κράνειον**. ἐνταῦθα Βελλεροφόντου τέ ἐστὶ τέμενος και Ἀφροδίτης ναὸς Μελαινίδος και τάφος Λαίδος, ὃ δὴ Λείαινα ἐπίθημά ἐστὶ κριὸν ἔχουσα ἐν 2.2.5 τοῖς προτέροις ποσίν. ἐστὶ δὲ και ἄλλο ἐν Θεσσαλίᾳ Λαίδος φάμενον μνήμα εἶναι· παρεγένετο γὰρ και ἐς Θεσσαλίαν ἐρασθεῖσα Ἱπποστράτου. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς ἐξ Ἰκάρων αὐτὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ λέγεται παῖδα οὔσαν ὑπὸ Νικίου και Ἀθηναίων ἀλῶναι, πραθεῖσαν δὲ ἐς Κόρινθον ὑπερβαλέσθαι κάλλει τὰς τότε ἑταίρας, θαυ μασθῆναι τε· οὕτω παρὰ Κορινθίους ὡς ἀμφισβητεῖν σφᾶς και νῦν ἐτι Λαίδος. 2.2.6 λόγου δὲ ἀξία ἐν τῇ πόλει τὰ μὲν λειπόμενα ἐτι τῶν ἀρχαίων ἐστίν, τὰ δὲ πολλὰ αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀκμῆς ἐποιήθη τῆς ὕστερον. ἐστὶν οὖν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐνταῦθα γὰρ πλεῖστά ἐστὶ τῶν ἱερῶν Ἄρτεμις τε ἐπίκλησιν Ἐφεσία και Διονύσου **ξόανα ἐπίχρυσα** πλήν τῶν προσώπων· τὰ δὲ πρόσωπα ἀλοιοφῆ σφισιν **ἐρυθρᾶ** κεκόσμηται· **Λύσιον δέ, τὸν δὲ Βάκχειον** ὀνομάζουσι. 2.2.7 τὰ δὲ λεγόμενα ἐς τὰ ξόανα και ἐγὼ γράφω. Πενθέα ὑβρίζοντα ἐς Διόνυσον και ἄλλα τολμᾶν λέγουσι και τέλος ἐς τὸν Κιθαιρῶνα ἐλθεῖν ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν γυναικῶν, ἀναβάντα δὲ ἐς δένδρον θεάσασθαι τὰ ποι ούμενα· τὰς δέ, ὡς ἐφώρασαν, καθελκύσαι τε αὐτίκα Πενθέα και ζῶντος ἀποσπᾶν ἄλλο ἄλλην τοῦ σώματος. ὕστερον δέ, ὡς Κορινθιοὶ λέγουσιν, ἡ Πυθία χρᾶ σφισιν ἀνευρόντας τὸ δένδρον ἐκεῖνο ἴσα τῷ θεῷ σέβειν· και ἀπ' αὐτοῦ διὰ τόδε τὰς εἰκόνας πεποιήν 2.2.8 ται ταύτας. **ἐστὶ δὲ και Τύχης ναὸς**· ἄγαλμα ὀρθὸν Παρίου λίθου· παρὰ δὲ αὐτὸν **θεοὶς πᾶσιν** ἐστὶν ἱερόν. πλησίον δὲ ὠκοδόμηται κρήνη, **και Ποσειδῶν ἐπ' αὐτῇ χαλκοῦς και δελφίς ὑπὸ τοῖς ποσίν ἐστὶ τοῦ Ποσειδῶνος ἀφιεῖς ὕδωρ**, και **Ἀπόλλων ἐπίκλησιν Κλάριος** χαλκοῦς ἐστὶ και ἄγαλμα Ἀφροδίτης Ἐρμογένους Κυθηρίου ποιήσαντος. Ἐρμοῦ τέ ἐστὶν ἀγάλματα χαλκοῦ μὲν και ὀρθὰ ἀμφοτέρω, τῷ δὲ ἐτέρω και ναὸς πεποιήται. τὰ δὲ τοῦ Διός, και ταῦτα ὄντα ἐν ὑπαίθρῳ, τὸ μὲν ἐπίκλησιν οὐκ εἶχε, τὸν δὲ αὐτῶν Χθόνιον και τὸν τρίτον καλοῦσιν Ὑψιστον. 2.3.1 ἐν μέσῳ δὲ τῆς ἀγορᾶς ἐστὶν **Ἀθηναῖα χαλκῆ**· τῷ βάθρῳ δὲ αὐτῆς ἐστὶ **Μουσῶν ἀγάλματα** ἐπειρασμένα. ὑπὲρ δὲ τὴν ἀγορὰν ἐστὶν Ὀκταβίας ναὸς ἀδελφῆς Αὐγουστου βασιλεύσαντος Ρωμαίων μετὰ Καίσαρα τὸν οἰκιστὴν Κορίνθου τῆς νῦν. 2.3.2 ἐκ δὲ τῆς ἀγορᾶς ἐξιόντων τὴν ἐπὶ Λεχαιῶν προ πύλαιά ἐστὶ και ἐπ' αὐτῶν ἄρματα ἐπίχρυσα, τὸ μὲν **Φαέθοντα** Ἡλίου παῖδα, τὸ δὲ Ἥλιον αὐτὸν φέρον. ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω τῶν προπυλαίων ἐσιοῦσιν ἐν δεξιᾷ ἐστὶν Ἡρακλῆς χαλκοῦς. μετὰ δὲ αὐτὸν ἔσοδος ἐστὶ τῆς Πειρήνης ἐς τὸ ὕδωρ. ἐπὶ δὲ αὐτῇ λέγουσιν ὡς ἡ Πειρήνη γένοιτο ὑπὸ δακρύων ἐξ ἀνθρώπου πηγῆ, τὸν παῖδα ὀδυρομένη Κεγχρίαν ὑπὸ Ἀρτέμιδος ἀκού 2.3.3 σης ἀποθανόντα. κεκόσμηται δὲ ἡ πηγὴ **λίθῳ λευκῷ**, και πεποιημένα ἐστὶν οἰκήματα σπηλαίοις κατὰ ταύτά, ἐξ ὧν τὸ ὕδωρ ἐς κρήνην ὑπαίθρον ῥεῖ πιεῖν τε ἡδὺ και τὸν Κορινθίον χαλκὸν διάπυρον και θερμὸν ὄντα ὑπὸ ὕδατος τούτου βάπτεσθαι λέγουσιν, ἐπεὶ χαλκός γε οὐκ ἐστὶ Κορινθίος. ἐτι γε δὴ και **Ἀπόλλωνος ἄγαλμα** πρὸς τῇ Πειρήνῃ και περιβολός ἐστὶν, ἐν δὲ αὐτῷ γραφῆ τὸ Ὀδυσσέως ἐς τοὺς μνηστήρας ἔχουσα τόλμημα. 2.3.4 αὐτίς δ' ἰοῦσιν ἐπὶ Λεχαιῶν τὴν εὐθειᾶν χαλκοῦς καθήμενός ἐστὶν Ἐρμῆς, παρέστηκε δὲ οἱ **κριός, ὅτι Ἐρμῆς** μάλιστα δοκεῖ θεῶν ἐφορᾶν και αὔξειν ποίμνας, καθὰ δὴ και Ὅμηρος ἐν Ἰλιάδι ἐποίησεν υἱὸν Φόρβαντος πολυμήλου, τὸν ῥα μάλιστα Ἐρμείας Τρώων ἐφίλει και κτῆσιν ὄπασσε· τὸν δὲ ἐν τελετῇ Μητρὸς ἐπὶ Ἐρμῆ λεγόμενον και τῷ κριῷ λόγον ἐπιστάμενος οὐ λέγω. μετὰ δὲ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἐρμοῦ Ποσειδῶν και Λευκοθέα και ἐπὶ δελφίνος 2.3.5 ἐστὶν ὁ Παλαίμων. λουτρὰ δὲ ἐστὶ μὲν πολλαχοῦ Κορινθίους και ἄλλα, τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, τὸ δὲ βασιλέως Ἀδριανοῦ κατασκευάσαντος· τὸ δὲ ὀνομαστότατον αὐτῶν πλησίον τοῦ Ποσειδῶνος. τοῦτο δὲ **Εὐρυκλῆς** ἐποίησεν ἀνὴρ Σπαρτιάτης λίθοις κοσμήσας και ἄλλοις και ὄν ἐν Κροκεαῖς χώρας τῆς Λακωνικῆς ὀρύσσουσιν. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς ἐσόδου Ποσειδῶν και μετ' αὐτὸν Ἄρτεμις θηρεύουσα ἐστηκε. κρήναι δὲ πολλαὶ μὲν ἀνὰ τὴν πόλιν πεποιήνται πᾶσαν ἄτε ἀφθόνου ῥεόντος σφισιν ὕδατος και ὃ δὴ βασιλεὺς Ἀδριανὸς ἐσήγαγεν ἐκ Στυμφήλου, θεᾶς δὲ μάλιστα ἀξία ἢ παρὰ τὸ ἄγαλμα τὸ τῆς Ἀρτέμιδος· και οἱ Βελλεροφόν της ἔπεσι και τὸ ὕδωρ [ὃ] δι' ὀπλῆς ἵππου ῥεῖ τοῦ Πηγάσου. 2.3.6 ἐτέραν δὲ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὴν ἐπὶ Σικυῶνα ἐρχομέ νοις ἐστὶν ἰδεῖν ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ ναὸς και ἄγαλμα χαλκοῦν Ἀπόλλωνος και ὀλίγον ἀπωτέρω **κρήνη καλουμένη Γλαύκης**· ἐς γὰρ ταύτην ἔρριπεν αὐτὴν, ὡς λέγουσι, τῶν Μηδεῖας ἔσεσθαι φαρμάκων τὸ ὕδωρ νομί ζουσα ἴαμα. ὑπὲρ ταύτην πεποιήται τὴν κρήνην και τὸ καλούμενον Ὠιδεῖον, παρὰ δὲ αὐτὸ μνήμά ἐστι

τοῖς Μηδεΐας παισίν· [ῶν] ὀνόματα μὲν σφισι Μέρμερος καὶ Φέρης, καταλιθωθῆναι δὲ ὑπὸ Κορινθίων λέγονται τῶν δώρων ἔνεκα ῶν τῇ Γλαύκῃ κομίσει φασὶν αὐτούς· 2.3.7 ἄτε δὲ τοῦ θανάτου βιαίου καὶ οὐ σὺν τῷ δικαίῳ γε νομένου, τὰ τέκνα Κορινθίων τὰ νήπια ὑπ' αὐτῶν ἐφθειρέτο, πρὶν ἢ χρήσαντος τοῦ θεοῦ θυσία τε αὐτοῖς ἐπέτειοι κατέστησαν καὶ Δεῖμα ἐπεστάθη. τοῦτο μὲν δὴ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι λείπεται, γυναικὸς ἐς τὸ φοβε ρώτερον εἰκῶν πεποιημένη· Κορίνθου δὲ ἀναστάτου γενομένης ὑπὸ Ρωμαίων καὶ Κορινθίων τῶν ἀρχαίων ἀπολομένων, οὐκέτι ἐκεῖναι καθεστήκασιν αὐτοῖς αἱ θυσία παρὰ τῶν ἐποίκων οὐδὲ ἀποκείρονται σφισιν 2.3.8 οἱ παῖδες οὐδὲ μέλαιναν φοροῦσιν ἐσθήτα. Μήδεια δὲ τότε μὲν ἐλθοῦσα ἐς Ἀθήνας συνώκησεν Αἰγεῖ, χρόνῳ δὲ ὕστερον φωραθεῖσα ἐπιβουλεύειν Θησεῖ καὶ ἐξ Ἀθηνῶν ἔφυγε, παραγενομένη δὲ ἐς τὴν λεγομένην τότε Ἀρίαν τοῖς ἀνθρώποις ἔδωκε τὸ ὄνομα καλεῖσθαι Μήδους ἀπ' αὐτῆς· τὸν δὲ παῖδα, ὃν ἐπήγετο φεύγουσα ἐς τοὺς Ἀρίους, γενέσθαι λέγουσιν ἐξ Αἰγέως, ὄνομα δὲ οἱ Μῆδον εἶναι· Ἑλλάνικος δὲ αὐτὸν Πολύ 2.3.9 ξενον καλεῖ καὶ πατὴρ Ἰάσονος φησιν εἶναι. ἔπη δὲ ἔστιν ἐν Ἑλλησι Ναυπάκτια ὀνομαζόμενα· πεποιήται δὲ ἐν αὐτοῖς Ἰάσωνα ἐξ Ἰωλκοῦ μετὰ τὸν Πελίου θάνατον ἐς Κόρκυραν μετοικῆσαι καὶ οἱ Μέρμερον μὲν τὸν πρεσβύτερον τῶν παιδῶν ὑπὸ λεαίνης δια Work #001 2.3.9.4 τὸ Work #001 2.4.3.4 θάνατον ἐς Κόρκυραν μετοικῆσαι καὶ οἱ Μέρμερον μὲν τὸν πρεσβύτερον τῶν παιδῶν ὑπὸ λεαίνης δια φθαρῆναι θηρεύοντα ἐν τῇ πέραν ἠπειρῷ· Φέρητι δὲ οὐδὲν ἔστιν ἐς μνήμην προσκείμενον. Κιναίθων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἐγενεαλόγησε γὰρ καὶ οὗτος ἔπεισι Μήδειον καὶ θυγατέρα Ἐριῶπιν Ἰάσονι εἶπεν ἐκ Μηδεΐας γενέσθαι· πέρα δὲ ἐς τοὺς παῖδας οὐδὲ τούτῳ 2.3.10 πεποιημένα ἔστιν. Εὐμηλος δὲ Ἥλιον ἔφη δοῦναι τὴν χώραν Ἀλωεῖ μὲν τὴν Ἀσωπίαν, Αἰήτη δὲ τὴν Ἐφυραίαν· καὶ Αἰήτην ἀπιόντα ἐς Κόλχους παρακαταθέσθαι Βοῦνῳ τὴν γῆν, Βοῦνον δὲ Ἐρμοῦ καὶ Ἀλκίδαμείας εἶναι, καὶ ἐπεὶ Βοῦνος ἐτελεύτησεν, οὕτως Ἐπωπέα τὸν Ἀλωέως καὶ τὴν Ἐφυραίων σχεῖν ἀρχὴν· Κορίνθου δὲ ὕστερον τοῦ Μαραθῶνος οὐδένα ὑπολ[ε]ιπόμενον παῖδα, τοὺς Κορινθίους Μήδειαν μεταπεμψαμέν 2.3.11 νους ἐξ Ἰωλκοῦ παραδοῦναι οἱ τὴν ἀρχὴν. βασιλεύειν μὲν δὴ δι' αὐτὴν Ἰάσωνα ἐν Κορίνθῳ, Μηδεΐα δὲ παῖδας μὲν γίνεσθαι, τὸ δὲ αἰετικτόμενον κατακρύπτειν αὐτὸ ἐς τὸ ἱερὸν φέρουσαν τῆς Ἥρας, κατακρύπτειν δὲ ἀθανάτους ἔσεσθαι νομίζουσιν· τέλος δὲ αὐτὴν τε μαθεῖν ὡς ἡμαρτήκοι τῆς ἐλπίδος καὶ ἅμα ὑπὸ τοῦ Ἰάσονος φωραθεῖσαν οὐ γὰρ αὐτὸν ἔχειν δεομένη συγγνώμην, ἀποπλέοντα δὲ ἐς Ἰωλκὸν οἶχεσθαι, τούτων δὲ ἔνεκα ἀπελθεῖν καὶ Μήδειαν παραδοῦσαν Σισύφῳ τὴν ἀρχὴν. 2.4.1 τὰδε μὲν οὕτως ἔχοντα ἐπελεξάμην, τοῦ μνήματος δὲ ἔστιν οὐ πόρρω Χαλινίτιδος Ἀθηνᾶς ἱερὸν· Ἀθηνᾶν γὰρ θεῶν μάλιστα συγκατεργάσασθαι τὰ τε ἄλλα Βελλεροφόντη φασὶ καὶ ὡς τὸν Πήγασόν οἱ παραδοίη χειρῶσαμένη τε καὶ ἐνθεῖσα αὐτῇ τῷ ἵππῳ χαλινόν. τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦτο ξοανόν ἐστίν, πρόσωπον δὲ καὶ χεῖρες 2.4.2 καὶ ἀκρόποδες εἰσὶ λευκοῦ λίθου. Βελλεροφόντην δὲ οὐκ αὐτοκράτορα ὄντα βασιλεύειν, εἶναι δὲ ἐπὶ Προίτῳ καὶ Ἀργείοις ἐγὼ τε πείθομαι καὶ ὅστις τὰ Ὀμήρου μὴ πάρεργον ἐπελέξατο. φαίνονται δὲ καὶ Βελλεροφόντου μετοικήσαντος ἐς Λυκίαν οὐδὲν ἦσσαν οἱ Κορίνθιοι τῶν ἐν Ἀργεῖ δυναστῶν ἢ Μυκήναις ὑπακούοντες· ἴδια τε οὐδένα παρέσχοντο ἄρχοντα τῆς ἐπὶ Τροίαν στρατιᾶς, συντεταγμένοι δὲ Μυκηναίοις καὶ ὄσων ἄλλων Ἀγαμέμνων ἠγεῖτο μετέσχον τοῦ στόλου. 2.4.3 Σισύφῳ δὲ οὐτὶ Γλαῦκος μόνον ὁ Βελλεροφόντου πατήρ ἀλλὰ καὶ ἕτερος υἱὸς ἐγένετο Ὀρνυτίων, ἐπὶ δὲ αὐτῷ Θέρσανδρός τε καὶ Ἄλμος. Ὀρνυτίωνος δὲ ἦν Φῶκος, Ποσειδῶνος δὲ ἐπὶ κλησιν. καὶ ὁ μὲν ἀπώκησεν Work #001 2.4.3.3 τὸ Work #001 2.4.6.2 αὐτῷ Θέρσανδρός τε καὶ Ἄλμος. Ὀρνυτίωνος δὲ ἦν Φῶκος, Ποσειδῶνος δὲ ἐπὶ κλησιν. καὶ ὁ μὲν ἀπώκησεν ἐς Τιθορέαν τῆς νῦν καλουμένης Φωκίδος, Θόας δὲ Ὀρνυτίωνος υἱὸς νεώτερος κατέμεινεν ἐν τῇ Κορίνθῳ. Θόαντος δὲ Δαμοφῶν, Δαμοφῶντος δὲ ἦν Προπόδας, Προπόδα δὲ Δωρίδας καὶ Ἰανθίδας. τούτων βασιλευόντων Δωριεῖς στρατεύουσιν ἐπὶ Κόρινθον· ἠγεῖτο δὲ Ἀλήτης Ἰππότου τοῦ Φύλαντος τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἡρακλέους. Δωρίδας μὲν οὖν καὶ Ἰανθίδας παρὰ τὸν βασιλεῖα Ἀλήτη καταμένουσιν αὐτοῦ, τῶν δὲ Κορινθίων ὁ δῆμος ἐξέπεσεν ὑπὸ Δωριέων 2.4.4 κρατηθεὶς μάχῃ. Ἀλήτης δὲ αὐτὸς τε καὶ οἱ ἀπόγονοι βασιλεύουσιν ἐς μὲν Βάκχιν τὸν Προῦμνιδος ἐπὶ γενεὰς πέντε, ἀπὸ τούτου δὲ οἱ Βακχίδαι καλούμενοι πέντε ἄλλας γενεὰς ἐς Τελέστην τὸν Ἀριστοδήμου. καὶ Τελέστην μὲν κατὰ ἔχθος Ἀριεὺς καὶ Περάντας κτείνουσι, βασιλεὺς δὲ οὐδεὶς ἔτι ἐγένετο, πρυτάνεις δὲ ἐκ Βακχιδῶν ἐνιαυτὸν ἄρχοντες, ἐς ὃ Κύπελος τυραννήσας ὁ Ἡετίωνος ἐξέβαλε τοὺς Βακχίδας· ἀπόγονος δὲ ἦν ὁ Κύπελος Μέλανος τοῦ Ἀντάσου. Μέλανα δὲ ἐκ Γονούσης τῆς ὑπὲρ Σικυῶνος στρατεύοντα σὺν Δωριεῦσιν ἐπὶ Κόρινθον Ἀλήτης τὸ

μὲν παραυτίκα ἀπεί πόντος τοῦ θεοῦ παρ' ἄλλους τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσεν ἀποχωρεῖν, ὕστερον δὲ ἀμαρτῶν τοῦ χρημοῦ δέχεται σύνοικον. τοιαῦτα μὲν ἐς τοὺς Κορινθίων βασιλέας συμβάντα 2.4.5 εὐρίσκον· τὸ δὲ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Χαλινίτιδος πρὸς τῷ θεάτρῳ σφίσις ἐστὶν καὶ πλησίον ξόανον γυμνὸν Ἡρακλέους, Δαιδάλου δὲ αὐτὸ φασὶν εἶναι τέχνην. Δαίδαλος δὲ ὅποσα εἰργάσατο, ἀτοπώτερα μὲν ἐστὶν ἐς τὴν ὄψιν, ἐπιπρέπει δὲ ὅμως τι καὶ ἔνθεον τοῦτοις. ὑπὲρ δὲ τὸ θεάτρον ἐστὶν ἱερὸν Διὸς Καπτε τωλίου φωνῆ τῆ Ρωμαίων· κατὰ Ἑλλάδα δὲ γλῶσσαν Κορυφαῖος ὀνομάζοιτο ἄν. τοῦ θεάτρου δὲ ἐστὶ τοῦδε οὐ πόρρω γυμνάσιον τὸ ἀρχαῖον καὶ πηγὴ καλουμένη Λέρνα· κίονες δὲ ἐστήκασι περὶ αὐτὴν καὶ καθέδραι πεποίηται τοὺς ἐσελθόντας ἀναψύχειν ὥρα θέρους. πρὸς τούτῳ τῷ γυμνασίῳ ναοὶ θεῶν εἰσὶν ὁ μὲν Διός, ὁ δὲ Ἀσκληπιοῦ· τὰ δὲ ἀγάλματα Ἀσκληπιὸς μὲν καὶ Ὑγεία λευκοῦ λίθου, τὸ δὲ τοῦ Διὸς χαλκοῦν ἐστὶν. 2.4.6 ἀνιοῦσι δὲ ἐς τὸν Ἀκροκόρινθον δὲ ἐστὶν ὄρους ὑπὲρ τὴν πόλιν κορυφῆ, Βριάρεω μὲν Ἡλίῳ δὸν Work #001 2.4.6.3 to Work #001 2.5.3.10 τος αὐτὴν ὅτε ἐδίκαζεν, Ἡλίου δὲ ὡς οἱ Κορίνθιοί φασιν Ἀφροδίτῃ παρέντοξές δὴ τὸν Ἀκροκόρινθον τοῦτον ἀνιοῦσιν ἐστὶν Ἰσιδος τεμένη, ὧν τὴν μὲν Πελαγίαν, τὴν δὲ Αἰγυπτίαν αὐτῶν ἐπονομάζουσι, καὶ δύο Σαράπιδος, ἐν Κανώβῳ καλουμένου τὸ ἕτερον. μετὰ δὲ αὐτὰ Ἡλίῳ πεποίηται βωμοί, καὶ Ἀνάγκης καὶ Βίας ἐστὶν ἱερὸν· ἐσιέναι δὲ ἐς αὐτὸ οὐ νομίζου 2.4.7 σιν. ὑπὲρ τοῦτο Μητρὸς θεῶν ναὸς ἐστὶ καὶ στήλη καὶ θρόνος· λίθων καὶ αὐτὴ καὶ ὁ θρόνος. ὁ δὲ τῶν Μοιρῶν καὶ ὁ Δήμητρος καὶ Κόρης οὐ φανερά ἔχουσι τὰ ἀγάλματα. ταύτη καὶ τὸ τῆς Βουναίας ἐστὶν Ἡρας ἱερὸν ἰδρυσαμένου Βούνου τοῦ Ἑρμοῦ· καὶ δι' αὐτὸ ἡ θεὸς καλεῖται Βουναία. 2.5.1 ἀνελθοῦσι δὲ ἐς τὸν Ἀκροκόρινθον ναὸς ἐστὶν Ἀφροδίτης· ἀγάλματα δὲ αὐτὴ τε ὠπλισμένη καὶ Ἥλιος καὶ Ἑρως ἔχων τόξον. τὴν δὲ πηγὴν, ἣ ἐστὶν ὀπισθεν τοῦ ναοῦ, δῶρον μὲν Ἀσωποῦ λέγουσιν εἶναι, δοθῆναι δὲ Σισύφῳ· τοῦτον γὰρ εἰδότα, ὡς εἶη Ζεὺς ἠρπακῶς Αἴγιναν θυγατέρα Ἀσωποῦ, μὴ πρότερον φάναι ζητοῦντι μηνύσειν πρὶν ἢ οἱ καὶ ἐν Ἀκροκόρινθῳ γένοιτο ὕδωρ· δόντος δὲ Ἀσωποῦ μηνύει τε οὕτως καὶ ἀντὶ τοῦ μηνύματος δίκην ὄτῳ πιστὰ ἐν Αἴδου δίδωσιν. ἤκουσα δὲ ἤδη τὴν Πειρήνην φαμένων εἶναι ταύτην 2.5.2 καὶ τὸ ὕδωρ αὐτόθεν ὑπορρεῖν τὸ ἐν τῇ πόλει. ὁ δὲ Ἀσωπὸς οὗτος ἀρχεται μὲν ἐκ τῆς Φλιασίας, ῥεῖ δὲ διὰ τῆς Σικυωνίας καὶ ἐκδίδωσιν ἐς τὴν ταύτη θάλασσαν. θυγατέρας δὲ αὐτοῦ γενέσθαι Φλιάσιοί φασὶ Κόρκυραν καὶ Αἴγιναν καὶ Θήβην· ἀπὸ μὲν δὴ Κορκύρας καὶ Αἰγίνης τὰς νήσους Σχερίαν καὶ Οἰνώνην καλουμένας μετονομασθῆναι, ἀπὸ δὲ Θήβης τὴν ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ κληθῆναι. Θηβαῖοι δὲ οὐχ ὁμολογοῦσι, φάμενοι τοῦ Βοιωτίου τὴν Θήβην Ἀσωποῦ καὶ οὐ τοῦ 2.5.3 [παρὰ] Φλιασίου εἶναι. τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸν ποταμὸν Φλιάσιοι καὶ Σικυώνιοι λέγουσι, τὸ ὕδωρ ἔπηλυ καὶ οὐκ ἐγγώριον εἶναι οἱ· Μαϊάνδρον γὰρ κατιόντα ἐκ Κελαινῶν διὰ Φρυγίας καὶ Καρίας καὶ ἐκδιδόντα ἐς τὴν πρὸς Μιλήτῳ θάλασσαν ἐς Πελοπόννησον ἔρχεσθαι καὶ ποιεῖν τὸν Ἀσωπὸν. οἶδα δὲ καὶ Δηλίων τοιοῦτο ἀκούσας ἕτερον, ὕδωρ ὃ καλοῦσιν Ἰνωπὸν εἶναι σφίσις ἐκ τοῦ Νείλου· καὶ δὴ καὶ αὐτὸν ἔχει τὸν Νεῖλον λόγος Εὐφράτην ὄντα ἐς ἔλος ἀφανίζεσθαι καὶ αὐθις ἀνιόντα ὑπὲρ Αἰθιοπίας Νεῖλον γίνεσθαι. Ἀσωποῦ Work #001 2.5.4.1 to Work #001 2.5.5.10 2.5.4 μὲν περὶ τοιαῦτα ἤκουσα, **ἐκ δὲ τοῦ Ἀκροκόρινθου τραπεῖσι** τὴν ὀρεινὴν πύλην τέ ἐστὶν ἡ Τενεατικὴ καὶ Εἰληθυίας ἱερὸν· ἐξήκοντα δὲ ἀπέχει μάλιστα στάδια ἢ καλουμένη Τενέα. οἱ δὲ ἄνθρωποι φασὶν οἱ ταύτη Τρῶες εἶναι, αἰχμάλωτοι δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων ἐκ Τενέδου γενόμενοι ἐνταῦθα Ἀγαμέμνονος δόντος οἰκῆσαι· καὶ διὰ τοῦτο θεῶν μάλιστα Ἀπόλλωνα τιμῶσιν. 2.5.5 ἐκ Κορίνθου δὲ οὐκ ἐς μεσόγειαν ἀλλὰ τὴν ἐπὶ Σικυῶνα ἰοῦσι ναὸς ἐμπεπρησμένος ἐστὶν οὐ πόρρω τῆς πόλεως, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς ὁδοῦ. γεγόνασι μὲν δὴ καὶ ἄλλοι πόλεμοι περὶ τὴν Κορινθίαν καὶ πῦρ ἐπέλαβεν ὡς τὸ εἰκὸς καὶ οἰκίας καὶ ἱερὰ τὰ ἔξω τείχους· ἀλλὰ τοῦτόν γε τὸν ναὸν Ἀπόλλωνος εἶναι λέγουσι καὶ ὅτι Πύρρος κατακαύσειεν ὁ Ἀχιλλέως αὐτόν. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἤκουσα καὶ ἄλλο τοιόνδε, ὡς οἱ Κορίνθιοι Διὶ ποιήσαιτο Ὀλυμπίῳ τὸν ναὸν καὶ ὡς ἐξαίφνης πῦρ ποθὲν ἐμπεσὸν διαφθείρειεν αὐτόν.

Αλκίφρων (3.24) 3.24.1 1 Χασκοβούκης Ὑπνοτραπέζῳ. 1 Οὐκέτι εἰσῆλθον εἰς τὴν Κόρινθον· ἔγγων γὰρ ἐν βραχεῖ τὴν βδελυρίαν τῶν ἐκέϊσε πλουσίων καὶ τὴν τῶν πενήτων ἀθλιότητα. ὡς γὰρ ἐλούσαντο

οί πολλοί καὶ μεσοῦσα ἦν ἡμέρα, στωμύλους ἔθεασάμην καὶ εὐφρεῖς νεανίσκους, οὐ περὶ τὰς οἰκίας ἀλλὰ περὶ τὸ Κράνειον εἰλουμένους καὶ οὐ μάλιστα ταῖς ἀρτοπώλισι 3.24.2 καὶ ὄπωροκαπήλοις ἔθος ἀναστρέφεσθαι. ἔνταυθι γὰρ εἰς τοῦδαφος ἐπικύπτοντες ὁ μὲν φλοιούς θέρμων ἀνηρεῖτο, ὁ δὲ τὰ ἔλυτρα τῶν καρύων ἐπολυπραγμόνει μὴ ποῦ τι τῶν ἐδωδύμων ἐναπομεῖναν διέλαθεν, ὁ δὲ τῶν ροιῶν τὰ περικάρπια, ἃ «σίδια» ἡμῖν τοῖς Ἀττικοῖς προσαγορεύειν ἔθος, ἀπέγλυφε τοῖς ὄνυξιν εἴ ποῦ τι τῶν κόκκων ἔτι δρᾶξασθαι δυνηθεῖη, οἱ δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄρτων ἀποπίπτοντα πρὸς πολλῶν ἤδη πεπατημένα ἀναλέγοντες ἔκαπτον. τοιαῦτα τὰ τῆς Πελοποννήσου προπύλαια καὶ ἡ δυοῖν θαλάσσαι ἐν μέσῳ κειμένη πόλις, χαρίεσσα μὲν ἰδεῖν καὶ ἀμφιλαφῶς ἔχουσα τρυφημάτων, τοὺς οἰκήτορας δὲ ἀχαρίστους καὶ ἀνεπαφροδίτους κεκτημένη· καίτοι γέ φασι τὴν Ἀφροδίτην ἐκ Κυθήρων ἀνασχοῦσαν τὴν Ἀκροκόρινθον ἀσπάσασθαι· εἴ μὴ ἄρα τοῖς μὲν γυναῖοις Ἀφροδίτη πολιοῦχος τοῖς δὲ ἀνδράσιν ὁ Λιμὸς καθίδρυται.

Μάξιμου Τύρου (2^{ος} αἰ. μ.Χ.) 1^ο Ὅτι πρὸς πᾶσαν ὑπόθεσιν ἀρμόσεται ὁ τοῦ φιλοσόφου λόγος. 1 32.3.a Φαῦλόν τι χρῆμα ἡδονή; οὐκ ἂν ἦν ξύμφυτον, 32.3.b οὐδὲ τῶν σωζόντων ἡμᾶς τὸ πρεσβύτατον. Τὰ δὲ ὑπὸ τῶν σοφιστῶν θρυλούμενα ἐς αὐτήν, ἡ Σαρδαναπάλλου τρυφή, καὶ ἡ Μηδικὴ χλιδὴ, καὶ ἡ Ἰωνικὴ ἀβρότης, καὶ τράπεζαι Σικελικαί, καὶ ὀρχήσεις Συβαριτικά, **καὶ ἑταῖραι Κορίνθιοι**, ταῦτα ἀθρόα, καὶ ὅσα τούτων ποικιλώτερα, οὐχ ἡδονῆς ἔργα, ἀλλὰ τέχνης καὶ λόγου, παρανομησάντων τῶν ἀνθρώπων εἰς ἡδονὰς δι' εὐπρίαν τῶν τεχνῶν ὁπὲρ τοῦ χρόνου. Ὡσπερ οὖν οὐδεὶς λοιδορεῖται λόγῳ, ὡς οὐκ ἔστιν καλὸν τῇ φύσει, κἂν ἀπάγη τις αὐτοῦ τὴν χρεῖαν ἐπὶ τὸ μὴ φύσει καλόν, οὕτως οὐδὲ τῇ ἡδονῇ λοιδορητέον, ἀλλὰ τοῖς χρωμένοις 32.3.d ἡδονῇ κακῶς. Δύο δὲ ὄντων τούτων ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ, ἡδονῆς καὶ λόγου, λόγῳ μὲν ἡδονὴ κραθεῖσα, μὴδὲν ἀφελοῦσα τοῦ ἀναγκαίου, προσέθηκεν αὐτῷ τὸ ἀγωγότερον· λόγος δὲ ἡδοναῖς προσγενόμενος, αὐξήσας αὐτῶν δι' εὐπορίας τὸ μέτριον, ἀφείλεν τοῦ φύσει τερπνοῦ τὸ ἀναγκαῖον.

32.10.a.1-32.10.d.1 32.10.a Τὸν Διογένην ἐῷμεν, καὶ μετίωμεν τοὺς νομοθέτας, καὶ πολιτείας σκεψώμεθα. Μὴ με οἰηθῆς ἐπὶ Σύβαριν ἤξειν, μὴδὲ Συρακοσίων μνησθήσεσθαι τῶν ἀβροτάτων, μὴδὲ Κορινθίων τῶν φιληδόνων, μὴδὲ Χίων τῶν πλουσίων, μὴδὲ Λεσβίων τῶν εὐοινοτάτων, μὴδὲ Μι 32.10.b λησίων τῶν εὐειμονωτάτων· ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας ἔρχομαι, ἐπὶ Ἀθηναίους ἔρχομαι, καὶ τὰ Λακεδαιμονίων ἐξετάζω. Μάστιγες αὗται καὶ πληγαὶ Λακωνικά, καὶ θῆραι, καὶ δρόμοι, καὶ δεῖπνα λιτά, καὶ στιβάδες εὐτελεῖς· ἀλλ' ὁρῶ καὶ τούτων τὰ τερπνά. Εὖ γε, ὦ Λυκοῦργε, σμικρῶν πόνων μεγάλας ἡδονὰς.

7. ΕΝΔΥΣΗ – ΥΠΟΔΗΣΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΟΡΩΜΑΪΚΟ ΚΟΣΜΟ

<http://www.ideografmata.gr/forum/viewtopic.php?p=105920&sid=ca2f4d3ac0c9517b8c4ccb8066797a98>

Στη συνέχεια θα περιγράψουμε τούς βασικούς τύπους των ελληνικών ενδυμάτων. Σε αντίθεση με τα ενδύματα της μινωικής-μυκηναϊκής περιόδου (ιδιαίτερα δε τα γυναικεία, όπως φούστες με βολάν, φορέματα και μπλούζες με χειρίδες, τα οποία προϋποθέτουν ράψιμο και ειδικό κόψιμο), τουλάχιστον από την αρχαϊκή εποχή κι έπειτα —γιατί κατά τη γεωμετρική εποχή οι παραστάσεις είναι πολύ σχηματοποιημένες για να μπορούμε να κάνουμε ακριβείς αναπαραστάσεις— τα ενδύματα είχαν ως βάση ένα ύφασμα σε ορθογώνιο σχήμα, έτσι ακριβώς όπως έβγαινε από τον αργαλειό ή, αν δεν έφτανε το πλάτος του, περισσότερα κομμάτια υφάσματος ραμμένα μαζί. Για το γυναικείο ένδυμα, τον μάλλινο πέπλο —την εσθήτα Δωρίδα του Ηροδότου (V, 87)— το ορθογώνιο ύφασμα δεν χρειαζόταν να ραφτεί. Κατ' αρχάς διπλωνόταν στο ένα τρίτο περίπου του ύψους του μια φορά προς τα έξω, σχηματίζοντας έτσι έναν υφασμάτινο όγκο, το απόπτυγμα, που έπεφτε προς τα έξω στην πλάτη και το στήθος. Η κλειστή πλευρά του υφάσματος βρίσκονταν συνήθως στην αριστερή πλευρά του σώματος. Με πόρτες και περόνες καρφίτσωναν την επάνω παρυφή του υφάσματος με τέτοιο τρόπο, ώστε να δημιουργείται άνοιγμα για τον λαιμό και τον δεξιό βραχίονα. Στην αριστερή του πλευρά ο πέπλος είχε μ' αυτόν τον τρόπο δυο παρυφές κάτω και τέσσερις παρυφές επάνω, στο ύψος του αποπτύγματος (είκ10α• παράσταση αγγείου: εικ. 25). Για να πετύχουν αντί του πέπλου που ήταν ανοιχτός στο πλάι έναν πέπλο ολόγυρα κλειστό, είχαν ως βάση, πριν το διπλώσουν, ένα ύφασμα ραμμένο στη μακριά του πλευρά, δηλαδή σωληνοειδούς σχήματος, στο οποίο επίσης έφτιαχναν απόπτυγμα και το στερέωναν με τον ίδιο τρόπο όπως και τον ανοικτό πέπλο (εικ. 10β).

Ο δεύτερος βασικός τύπος ενδύματος, ο χιτών —η Ιάς εσθής του Ηροδότου (V, 87)—, φοριόταν τόσο από άντρες όσο και από γυναίκες και ήταν λινός. Και εδώ το αρχικό σχήμα του υφάσματος ήταν σωληνοειδές, όπως στον κλειστό πέπλο, συνήθως όμως χωρίς απόπτυγμα. Διακρίνονται και πάλι δυο διαφορετικά είδη χιτών: ο **φαρδύς χιτώνας** είναι ραμμένος στην επάνω παρυφή, αφήνοντας ανοίγματα για το κεφάλι και τους βραχίονες ή είναι κλεισμένος με μια σειρά από μικρά κουμπιά (εικ. 11α). Ο στενός χιτώνας αντίθετα είναι εντελώς κλειστός στην επάνω πλευρά, με εξαίρεση το άνοιγμα για το κεφάλι, ενώ τα ανοίγματα για τους βραχίονες βρίσκονται στο επάνω μέρος των πλαϊνών πλευρών. Γι' αυτό το είδος χιτώνα χρειάζεται ένας πιο στενός υφασμάτινος σωλήνας (εικ. 11β). Εάν τραβήξει κανείς στον φαρδύ χιτώνα το ύφασμα στο ύψους της μασχάλης προς τα επάνω, τότε δημιουργούνται ανάλογα με το φάρδος μεγάλα ή μικρά ανοίγματα που μοιάζουν με χειρίδες, τα οποία φέρουν στην επάνω πλευρά τους ραφή ή σειρά κουμπιών (παράσταση αγγείου: εικ. 24)• στον στενό χιτώνα οι χειρίδες έπρεπε να ραφτούν ξεχωριστά. **Ο πέπλος και ο χιτώνας φοριούνταν συχνά με ζώνη στη μέση.** Οι γυναίκες μάζευαν αρκετό ύφασμα του χιτώνα πίσω, το οποίο έπεφτε πάλι προς τα κάτω σχηματίζοντας τον κόλπο. Από την πρώιμη αρχαϊκή περίοδο σώζονται πολλές παραστάσεις ανδρικών μορφών με κοντό χιτώνα, στον οποίο ένα τμήμα του υφάσματος περνάει κάτω από τον καβάλο από πίσω προς τα εμπρός και κατόπιν στερεώνεται στη ζώνη με τέτοιο τρόπο, ώστε να σχηματίζεται κάτι σαν σόρτς. Όσοι ασχολούνταν με χειρωνακτικές εργασίες και αυτοί που χρειάζονταν όσο το δυνατόν περισσότερη ελευθερία κινήσεων στην εργασία τους φορούσαν έναν **κοντό, ζωσμένο χιτώνα** (χιτών ετερομάσχαλος, εξωμής σύμφωνα με την αρχαιολογική ορολογία) με ένα μόνο άνοιγμα για το βραχίονα, ενώ ο δεξιός ώμος και ο δεξιός βραχίονας έμεναν ακάλυπτοι (πήλινο ειδώλιο: εικ. 28).

Ως χαρακτηριστικό εξωτερικό γυναικείο ένδυμα τής αρχαϊκής περιόδου—ή ένδυση αυτής της περιόδου θα πρέπει να επανεξεταστεί στο σύνολό της με βάση τα ευρήματα— μπορούμε να αναφέρουμε το **λεγόμενο λοξό ιμάτιον**, το οποίο μαρτυρείται από το 700 π.Χ. περίπου, αρχικά σε

ιωνικά αγαλμάτια από πηλό, αργότερα και στην υπόλοιπη Ελλάδα, και είναι κυρίως γνωστό από τις αρχαϊκές Κόρες της Ακρόπολης των Αθηνών. Ήταν ένα μακρύ ύφασμα που το περνούσαν συνήθως κάτω από την αριστερή μασχάλη, το τύλιγαν γύρω από το στήθος και την πλάτη και το κούμπωναν πάνω από τον δεξιό βραχίονα. Από αυτήν την πλευρά έπεφτε ανοικτό προς τα κάτω (παράσταση σε νόμισμα: εικ. 27). Μερικές Κόρες φέρουν πάνω από τον συνήθη μακρύ χιτώνα εκτός από το λοξό ιμάτιο και μια φούστα στερεωμένη με ζώνη. Το επανωφόρι ήταν κι αυτό, πριν φορεθεί, ένα ορθογώνιο κομμάτι υφάσματος. Και πάλι διακρίνονται δύο διαφορετικοί βασικοί τύποι: το ιμάτιον, που ήταν απλώς τυλιγμένο, και η χλαμύς, που στερεωνόταν με πόρπη. Το ιμάτιο μπορούσε, ανάλογα με την προτίμηση και την περίπτωση, να διπλωθεί με διάφορους τρόπους, να πέφτει π.χ. ελεύθερο στην πλάτη, με δυο άκρες που περνούσαν πάνω από τους ωμούς προς τα εμπρός και κρέμονταν προς τα κάτω (παράσταση σε αγγείο: εικ. 19) ή να τυλίγεται γύρω από τους γοφούς απλώς ή να καλύπτει τους γοφούς και ή μια άκρη του να περνά επάνω από την πλάτη στον αριστερό ώμο και να πέφτει ελεύθερα προς τα εμπρός (παράσταση σε αγγείο: εικ. 19)• καμιά φορά τύλιγαν επίσης ολόκληρο το σώμα μαζί με τους βραχίονες (πήλινο ειδώλιο: εικ. 30). Αλλά και ένα τμήμα του φάσματος μπορούσε να καλύψει ως είδος πέπλου ή κουκούλας το κεφάλι. Υπήρχαν λοιπόν απεριόριστες δυνατότητες στη χρήση του υφάσματος αυτού. Ενώ το ιμάτιο μπορούσε να φορεθεί τόσο από άντρες όσο και από γυναίκες, η **χλαμύδα προοριζόταν αποκλειστικά για τους άντρες**. Κατά κανόνα ήταν πιο κοντή από το ιμάτιο. Το ύφασμα διπλωνόταν μια φορά καθέτως και στερεωνόταν στον δεξιό ώμο με πόρπη ή με περόνη με τέτοιο τρόπο, ώστε να καλύπτεται ο αριστερός βραχίονας από την κλειστή πλευρά του υφάσματος, ενώ ο δεξιός να μένει τελείως ακάλυπτος (εικ. 12• παράσταση σε αγγείο: εικ. 32). Αν ήθελε κανείς να έχει και τα δυο χέρια ελεύθερα, όπως ήταν π.χ. απαραίτητο στους ιππείς, μπορούσε να τραβήξει το επανωφόρι με τέτοιο τρόπο, ώστε η πόρπη να βρίσκεται μπροστά, στο μέσον του στήθους. Αυτή τη μορφή είχε η ξιρά, το επανωφόρι των ιππέων, ήταν όμως από βαρύ ύφασμα. Η χλαμύδα ήταν εν γένει περισσότερο ένδυμα των εφήβων, των ταξιδιωτών και των στρατιωτών. Στην ελληνιστική εποχή εμφανίστηκε και η ημικυκλική χλαμύδα (πήλινο ειδώλιο: εικ. 31). Όπως μαρτυρεί μια σειρά παραστάσεων —για παράδειγμα ο Ερμής του Πραξιτέλη στην Ολυμπία— μπορούσε κανείς να βγάλει τη χλαμύδα του χωρίς να ανοίξει την πόρπη, δηλαδή από το κεφάλι. Αυτοί οι βασικοί τύποι ενδυμάτων που παρουσιάστηκαν συνοπτικά παρέμειναν οι ίδιοι για αιώνες. Λόγω της σχετικά απλής βασικής τους μορφής, μπορούσαν να διαφοροποιηθούν εύκολα ως προς τον διάκοσμο ή τον τρόπο που ήταν διπλωμένοι, στερεωμένοι ή ζωσμένοι, ανάλογα με το τι επέβαλλε η μόδα της εποχής. Η μόδα υπαγόρευε επίσης και την προτίμηση για έναν ορισμένο τύπο ενδύματος ή για συνδυασμούς ενδυμάτων. Με βάση τις παραστάσεις στην τέχνη και τις γραπτές μαρτυρίες που συνάδουν μαζί τους μπορεί κανείς να παρακολουθήσει τις αλλαγές στην ελληνική μόδα. Έτσι, το σύνηθες γυναικείο ένδυμα στη μελανόμορφη αττική αγγειογραφία μέχρι το 540-530 π.Χ. περίπου είναι **ο πέπλος**, που στερεωνόταν με μακριές περόνες στον ώμο, όπως μας δείχνουν λεπτομερείς παραστάσεις. Κατόπιν, ως το τέλος της αρχαϊκής περιόδου περίπου (περί το 490 π.Χ.) στις παραστάσεις απεικονίζονται σχεδόν μόνο γυναίκες με ραμμένους χιτώνες. Σωστά συνδέθηκε αυτή η εντυπωσιακή αλλαγή στη γυναικεία μόδα με την αναφορά του Ηρόδοτου (V, 87 κ.ε.) στο γεγονός **ότι οι Αθηναίες ήταν υποχρεωμένες από το κράτος να φορούν τον ιωνικό χιτώνα αντί για την εσθήτα Δωρίδα, από τότε που σκότωσαν με τις περόνες τους τον μοναδικό επιζώντα Αθηναίο από θλίψη για το χαμό των άντρων τους στην ατυχή πολεμική διένεξη με τους Αιγινήτες**. Ο Ηρόδοτος βέβαια δίνει μια ερμηνεία για την αλλαγή στη μόδα η οποία ούτως ή άλλως κάποτε θα είχε λάβει χώρα λόγω των μεταβολών σε θέματα γούστου. Η αλλαγή αυτή στη μόδα μαρτυρείται και από ταφικά ευρήματα: ενώ σε παλαιότερες ταφές βρισκόνταν δύο πόρπες ή περόνες στο ύψους των ώμων, αυτό δεν ισχύει στις ταφές των υστεροαρχαϊκών χρόνων. Οι παραστάσεις πιστοποιούν μέχρι τα τέλη της αρχαϊκής εποχής την προτίμηση σε πλούσια και πολυποικίλα υφάσματα που χρησιμοποιούνταν στα γυναικεία ενδύματα. Κατόπιν ακολουθεί μια αλλαγή: αρχίζουν να προτιμώνται τα μονόχρωμα ή τα διακριτικά διακοσμημένα υφάσματα. Πρόκειται για την μετρία εσθήτα, την οποία αναφέρει ο Θουκυδίδης (1, 6). Το τελευταίο τέταρτο του 5ου αιώνα π.Χ. η μόδα αλλάζει και πάλι: πολύχρωμα μοτίβα, συχνά με

διακοσμητικά στοιχεία που προέρχονται από την Ανατολή —ο Ευριπίδης τα ονομάζει βαρβάρων υφάσματα (Ιων 1159)— γίνονται και πάλι προσφιλή και παραμένουν και κατά την ελληνιστική εποχή στη γυναικεία μόδα και όχι μόνο. Ακόμη και τα πολλά διακοσμητικά στοιχεία που γνωρίζουμε μέσω των καταλόγων του ιερού της Βραυρώνας ανήκουν σε αυτή την τάση. Από τα μέσα περίπου του 4ου αιώνα π.Χ. έρχεται στη γυναικεία μόδα το ένδυμα που ζώνεται πολύ ψηλά, κάτω από το στήθος. Η εγκατάλειψη των πλούσια διακοσμημένων υφασμάτων στην αρχή της κλασικής περιόδου συμπίπτει χρονικά με την επαναφορά της Δωρίδος εσθήτος, δηλαδή του στερεωμένου πέπλου, τουλάχιστον στην Αθήνα. Ο πέπλος όμως χρησιμοποιείται τώρα στην πραγματική ζωή συνήθως ως επανωφόρι, πάνω από το χιτώνα. Οι πολυάριθμες απεικονίσεις γυναικείων θεοτήτων και ηρωίδων της κλασικής εποχής μόνο με πέπλο, και μάλιστα ανοιχτό στο πλάι, δεν ανταποκρίνονται λοιπόν στην πραγματικότητα. Η εξιδανικευμένη γυναικεία ενδυμασία του είδους αυτού αντιστοιχεί δίχως άλλο στην ηρωική γυμνότητα της ανδρικής μορφής. Παράλληλα με την αλλαγή στη γυναικεία μόδα κατά το τέλος της αρχαϊκής εποχής παρατηρείται και μια αλλαγή στην ανδρική ένδυση: στη θέση του μακριού χιτώνα, που τώρα θεωρείται «ένδυμα εργασίας» των ιερέων, των ηνιόχων, των κιθαρωδών κ.λπ., φορούν έναν κοντό χιτώνα ως εσώρουχο. Σύμφωνα με φιλολογικές πηγές και τους καταλόγους των θησαυρών, είδος πολυτελείας και μόδας ήταν οι αμοργινοί χιτώνες, οι οποίοι ήταν τόσο λεπτοί που φαινόταν από μέσα το γυμνό γυναικείο σώμα (πρβλ. Αριστοφάνη, Λυσιστράτη 148 κ.ε.). Είναι ευνόητο λοιπόν ότι αποτελούσαν μέσο έκφρασης της γυναικείας φιλαρέσκειας. Δεν αποκλείεται να επρόκειτο για μεταξωτά υφάσματα, όπως εκείνα που αναφέρονται στη μετέπειτα λατινική γραμματειακή παράδοση ως *vestes bombycinae* και *coae vestes*. Το γνήσιο μετάξι από την Κίνα ήταν γνωστό στην Αθήνα στα τέλη του 5ου αιώνα π.Χ., όπως μαρτυρεί ένα ταφικό εύρημα από τον Κεραμεικό. Χιτώνες από πολύ λεπτά, μάλλον μεταξωτά υφάσματα δεν χρησίμευαν μόνο ως εσώρουχα κατά την ελληνιστική εποχή, αλλά πολύ περισσότερο φοριούνταν επάνω από τον κοινό χιτώνα, όπως φαίνεται σε πολλά ενδεδυμένα αγάλματα.

Σειρά έχει τώρα η αναφορά στα συνηθέστερα **καλύμματα κεφαλής**. Ο απλούστερος και, σύμφωνα με τη μαρτυρία των παραστάσεων, πολύ συνηθισμένος τρόπος προστασίας της κεφαλής από τον ήλιο και τη σκόνη ήταν να τραβά κανείς το ιμάτιό του απλώς πάνω από το κεφάλι του (πήλινο ειδώλιο: εικ. 30). Σε ταξίδια και περιπάτους φορούσαν συνήθως ένα τσόχινο πλατύγυρο καπέλο, κατά κανόνα ημισφαιρικού σχήματος, που ταίριαζε στο σχήμα της κεφαλής, τον λεγόμενο **πέτασο** (παραστάση σε αγγείο: εικ. 32). Ο **πίλος** ήταν ένα κωνικό κάλυμμα χωρίς γείσο, τον οποίο φορούσαν συχνά οι τεχνίτες στη δουλειά —γι' αυτόν το λόγο απεικονίζεται και ο Ήφαιστος συνήθως με πίλο— αλλά και οι ναυτικοί, οι ψαράδες (πήλινο ειδώλιο: εικ. 28) και καμιά φορά και οι αστοί με τα κανονικά τους ρούχα. Στη Μακεδονία ο πλατύς, επίπεδος σκούφος, η καυσία, αποτελούσε τμήμα της εθνικής ενδυμασίας. Ο βασιλιάς και οι υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι φορούσαν πορφυρόχρωμες καυσίες. Στην υπόλοιπη Ελλάδα η **καυσία** ήταν το κάλυμμα της κεφαλής των στρατιωτών, των ναυτικών, των απλών εργατών και των αγοριών (πήλινο ειδώλιο: εικ. 31). Από την αρχαϊκή εποχή είναι γνωστές πολυάριθμες παραστάσεις γυναικών με ένα ψηλό, κυλινδρικό κόσμημα κεφαλής, το οποίο ήταν ανοιχτό επάνω και, όπως συμπεραίνεται από το πλεκτό σχέδιο που διακρίνεται σε διάφορες παραστάσεις, πρέπει να ήταν από ψάθα. Αυτοί οι κύλινδροι, η αρχαία ονομασία των οποίων πρέπει να ήταν στεφάνη υψηλή (Αιλιαν., Ποικ. Ιστ. 1, 18) —στην αρχαιολογία αποκαλούνται συνήθως πόλοι—, φαίνεται ότι έπαψαν να χρησιμοποιούνται στην καθημερινή ζωή σε μεταγενέστερες εποχές, συναντώνται όμως στη συνέχεια ως διακόσμηση της κεφαλής διάφορων γυναικείων θεοτήτων. Την ελληνιστική περίοδο ήταν δημοφιλές το επίπεδο στρογγυλό καπέλο με μικρό κωνικό κεντρικό τμήμα, η λεγόμενη θολία (Θεόκριτος 15, 39, βλ. και αρχαία Σχόλια) (πήλινο ειδώλιο: εικ. 30). Σύνηθες γυναικείο κάλυμμα κεφαλής ήταν ένα είδος υφασμάτινου σκούφου, που απαντάται σε πολλές παραλλαγές και είτε σκεπάζει όλα τα μαλλιά είτε αφήνει ελεύθερο ένα μέρος του κότσου (εικ. 14 Γ-Ε, Λ, Ν, Ρ). Σωστά ταυτίστηκαν **οι σκούφοι αυτοί με τη μίτρα**, η οποία αναφέρεται συχνά στην αρχαία γραμματεία ήδη από τους λυρικούς ποιητές της αρχαϊκής εποχής. Από ένα ποίημα της Σαπφώς πληροφορούμαστε ότι εκείνη την εποχή είχαν έρθει στη μόδα μίτρες από τις Σάρδεις και ήταν πολύ

δημοφιλείς (απ. 98 Lobel-Page). Μερικές φορές απεικονίζονται πότες και κωμαστές ντυμένοι γυναίκες, φορώντας μίτρες στο κεφάλι. Πέραν αυτού, τα μνημεία δείχνουν ποικίλους κεφαλόδεσμους που χρησίμευαν ως διακόσμηση της κεφαλής σε εορταστικές εκδηλώσεις, συμπόσια και φυσικά ως διακρίσεις νικητών, με τον ίδιο συμβολισμό δηλαδή που είχαν σ' αυτές τις περιπτώσεις και τα στεφάνια.

Στα αρχαία κείμενα έχει διασωθεί πολύ μεγάλος αριθμός ονομάτων για τα διάφορα σχήματα και τις ποιότητες των ελληνικών υποδημάτων. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον έβδομο μιμίμβο του Ηρώνδα, που εκτυλίσσεται σε ένα υποδηματοποιείο, και το Ονομαστικόν του Πολυδεύκη (5, 18• 7, 85-94• 10, 49).

Σε σχετικά λίγες περιπτώσεις είναι όμως δυνατόν να ταυτιστούν τα ονόματα αυτά με τους επίσης πολυάριθμους τύπους υποδημάτων που είναι γνωστοί από τις παραστάσεις. Χοντρικά μπορούν να διακριθούν τρεις βασικοί τύποι: τα σανδάλια, που αποτελούνται από τη σόλα, η οποία συγκρατείται με ιμάντες στο πόδι, το καθαυτό υποδήματα, που καλύπτουν το πόδι φτάνοντας ως τον αστράγαλο η ακόμη παραπάνω, και οι μπότες, που καλύπτουν την κνήμη. Όπως υπήρχαν μεταβατικά σχήματα ανάμεσα σ' αυτούς τους βασικούς τύπους, έτσι και σε κάθε έναν από αυτούς υπήρχε μεγάλη ποικιλία σχεδίων. Αν κρίνει κανείς από τις παραστάσεις στα διάφορα μνημεία, τα σανδάλια (εικ. 13α) ήταν σε γενικές γραμμές η συνηθέστερη μορφή υποδημάτων, τα οποία φορούσαν συχνότερα οι γυναίκες, που περνούσαν περισσότερες ώρες στο σπίτι. Μια σειρά από επιτύμβιες στήλες τής κλασικής εποχής απεικονίζουν την ανδρική μορφή με κλειστά ποδήματα ενώ τη γυναικεία με σανδάλια, αν όχι ξυπόλητη. Ο ισχυρισμός που επανειλημμένως απαντάται τελευταία, δηλαδή πως **τα κλειστά υποδήματα** ήταν αρχικά ξένα προς τούς Έλληνες, οι οποίοι τα δανείστηκαν από την Ανατολή, από τούς Μήδους και τους Πέρσες, μάλλον δεν ευσταθεί, αν λάβουμε υπόψη μας το τραχύ, χειμερινό κλίμα στις ορεινές περιοχές της Ελλάδας. Αντικρούεται επίσης από τα ίδια τα ευρήματα, όπως είναι για παράδειγμα η πήλινη απομίμηση υποδήματος από τάφο της πρώιμης γεωμετρικής περιόδου (900 π.Χ. περίπου) στην Αγορά τής Αθήνας (εικ. 29). Ένας τύπος υποδήματος που φοριόταν συχνά και από τα δύο φύλα είναι **ο κόθορνος**, ένα κλειστό υπόδημα χωρίς σόλα που περνούσε πάνω από τον αστράγαλο και ήταν από τόσο μαλακό δέρμα, που ταίριαζε και στα δύο πόδια (εικ. 13γ). Σε σκηνές συμποσίων η λουτρών τον βλέπουμε πολύ συχνά αφημένο στο πάτωμα (παράσταση σε αγγείο: εικ. 21). Ο κόθορνος ανήκε, όπως είναι γνωστό, και στην ενδυμασία των τραγικών ηθοποιών• την ψηλή του σόλα όμως, που θυμίζει ξύλινο πόδι, την απέκτησε μετά την κλασική εποχή. Ευρήματα που προέρχονται από τον ιωνικό και τον λακωνικό χώρο απεικονίζουν μια παραλλαγή: ένα παρόμοιο υπόδημα με μακριά γυριστή μύτη. Πραγματικά περσικής προέλευσης είναι όμως ένα υπόδημα που δένεται με ιμάντες πάνω από το μετατόρσιο (εικ. 13δ). Ενδιάμεσος τύπος μεταξύ σανδαλιού και υποδήματος είναι **η κρηπίς**, που δεν καλύπτει τελείως το πόδι, και αποτελείται από τη σόλα και ιμάντες που ανεβαίνουν ψηλά στην κνήμη (εικ. 13β). Τη φορούσαν κυρίως στρατιώτες, κυνηγοί και οδοιπόροι (παράσταση σε αγγείο: εικ. 32), συχνά πάνω από τις κάλτσες. Υπήρχε επίσης ένα εντελώς κλειστό παπούτσι για την ίδια χρήση, που έδενε με λωρίδες πάνω από τον αστράγαλο (εικ. 13ε). Στην πρώιμη μελανόμορφη κεραμική συναντάται ήδη μια μπότα που έχει στο πάνω μέρος δύο ανοίγματα στο πλάι, σχηματίζοντας έτσι μπροστά ένα είδος γλωσσωτής απόληξης (εικ. 13η). Από αυτό το σχήμα φαίνεται να προέρχεται μια μπότα που εμφανίζεται αργότερα, ανοιχτή στα πλάγια μέχρι κάτω και με ιμάντες για να κλείνει (εικ. 138). Σωστά μάλλον ταυτίστηκε αυτό το σχήμα με την Ενδρομίδα. Υπάρχει τέλος και μια μπότα που φορούσαν συχνά οι ιππείς —π.χ. στη ζωφόρο του Παρθενώνα—, το επάνω τμήμα τής οποίας γύριζε προς τα έξω. Ήταν κατασκευασμένη συνήθως από δορά, και ίσως να είναι η εμβάς (εικ. 13ζ), που προέρχεται από τη Θράκη. Με τη συνεχώς αυξανόμενη πολυτέλεια στην ένδυση από τον ύστερο 5ο αιώνα π.Χ., τα υποδήματα γίνονται όλο και πιο περίτεχνα και κομψά. Το πιο εύγλωττο παράδειγμα για την ελληνιστική περίοδο είναι ο μιμίμβος τού υποδηματοποιού τού Ηρώνδα, στον οποίο αναφερθήκαμε ήδη.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη εδώ <http://eclass.uoa.gr/courses/SOCTHEOL144/>

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών Σωτήριος Δεσπότης 2015. Σωτήριος Δεσπότης. «Ερμηνεία των Πράξεων των Αποστόλων. Ενότητα 1: Κάτοψη – Στοιχεία Κορίνθου».

Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<http://opencourses.uoa.gr/courses/SOCTHEOL2/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

- Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:
- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Εικόνα 1: Κάτοψη Κορίνθου. Copyrighted. <http://www.korinthia.net/p/0001.gif>

Εικόνα 2: Σχέδιο της αρχαίας Κορίνθου. Copyrighted. http://img.over-blog-kiwi.com/600x450-ct/0/72/44/11/20140625/ob_b876c1_sans-titre-1.jpg

Εικόνα 3: Copyrighted.

Εικόνες 4 και 6: Η Κόρινθος και τα περίχωρα. Copyrighted.

Εικόνα 5: Copyrighted. <http://image.slidesharecdn.com/20-140204160124-phpapp01/95/20-6-638.jpg?cb=1391529892>

Εικόνα 7: Photo by Peter Caragounis. Copyrighted.

Εικόνα 8: Κόρινθος, επιγραφή του Babbius. Copyrighted. http://www.abiblia.org/galeria/corintios/small/corintios_24.jpg

Εικόνα 9: Κόρινθος, επιγραφή του Babbius. Copyrighted.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ